

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА**

СИДОРЕНКО ТЕТЯНА МИХАЙЛІВНА

УДК 377.3-022.332:35.077.1]:316.77 (043.3)

**ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ
ФАХІВЦІВ СФЕРИ ДІЛОВОДСТВА У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ
ОСВІТИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

РЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Київ – 2025

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Офіційні опоненти :

доктор педагогічних наук, професор
КОВАЛЬЧУК Василь Іванович,
Державна установа «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» Міністерства освіти і науки України, завідувач відділу освітніх вимірювань;

доктор педагогічних наук, професор
СМИРНОВА Ірина Михайлівна,
Дунайський інститут національного університету «Одеська морська академія», заступник директора з науково-педагогічної роботи;

доктор педагогічних наук, професор
КАШИНА Ганна Сергіївна,
Академія праці, соціальних відносин і туризму, завідувачка кафедри інтелектуальних систем та цифрових технологій.

Захист дисертації відбудеться «18» грудня 2025 року об 11.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова за адресою: вул. Пирогова, 9, м. Київ – 30, 01601.

З дисертацією та рефератом можна ознайомитися у бібліотеці Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (вул. Пирогова, 9, м. Київ – 30, 01601) і на сайті університету <http://www.udu.edu.ua>.

Реферат оприлюднено на сайті «18» листопада 2025 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Наталія ТИТОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Визначення стану та перспектив пріоритетності професійного розвитку комунікативної культури різночинних категорій фахівців у системі неперервної освіти є актуальним методологічним напрямом теорії і методики професійної освіти в цілому та фахівців сфери діловодства зокрема.

Актуальність педагогічного дослідження полягає в необхідності задоволення соціального попиту на висококваліфікованих фахівців сфери діловодства зі сформованою професійною розвиненістю комунікативної культури в системі неперервної освіти та їх готовності до її професійного розвитку. Задоволення соціальних потреб у вирішенні питань нарощення й удосконалення методологічного потенціалу професійного розвитку комунікативної культури майбутніх (та задіяних) фахівців у системі неперервної освіти актуалізує дослідження в напрямках удосконалення: неповної цілісності тезаурусу фундаментально-філософської та загальної методології галузі знань «Культура і мистецтво» (у часткових і спеціальних компонентах) теоретичних і методичних засад (методологічних і концептуальних положень) професійного розвитку фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти, а саме – інформаційної, бібліотечної та архівної справи; культурологічних і теоретичних щодо розробленості педагогічної проблеми; системно-аналітичного, компаративного прогресивного практичного досвіду; системно-методологічних щодо перспектив інформаційної діяльності в професійному розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства в системі неперервної освіти та встановленні концептуально-стратегічних векторів як тенденцій в умовах соціальної турбулентності глобального виміру, а саме програм та методичного й критеріального апаратів дослідження; розроблення й обґрунтування концепції дослідження й концепції забезпечення розроблення складної системи професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства в системі неперервної освіти з методичним організатором педагогічного дослідження; моделювання, оцінювання та експертно-аналітичної перевірки моделі складної системи та методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства в системі неперервної освіти.

Теоретичні, методичні та практичні основи концептуалізації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства в системі неперервної освіти розкрито в наукових доробках із питань: філософські й теоретико-методологічні основи розвитку системи неперервної професійної освіти (В. Андрущенко, Ю. Бех, І. Зязюн, В. Кремень, С. Максименко, Н. Никало, С. Сисоєва); практичні аспекти організації та змісту неперервної освіти й інструменти професійного розвитку (С. Архипова, О. Лещинський – прикладні проблеми неперервної професійної підготовки фахівців у Європейському освітньому просторі; В. Берека – регіональний аспект функціонування вітчизняної системи післядипломної педагогічної освіти в умовах децентралізації; С. Вітвицька – інноваційні педагогічні технології; О. Баніт – професійний розвиток персоналу в освіті дорослих; В. Александров – державні механізми управління якістю освіти в Україні; І. Зязюн – інтелектуально-творчий розвиток особистості; А. Кузьмінський – теоретико-практичні основи післядипломної освіти педагогів в Україні; Н. Ничкало – актуальні проблеми розвитку системи неперервної професійної освіти; С. Сисоєва – сучасні виклики та шляхи модернізації розвитку системи неперервної професійної освіти; закордонний досвід розбудови неперервності системи професійної освіти вивчали: О. Барабаш – особливості функціонування неперервної освіти у Канаді; Т. Десятков –

закономірності й вектори розбудови неперервної освіти в Східній Європі; Н.Ничкало – міжнародні практики розвитку системи неперервної професійної освіти; С.Сисоева, С.Заскалета – засади неперервності в професійній освіті в директивах ЄС; андрагогічний аспект освіти дорослих та механізми забезпечення якості неперервної освіти вивчали: О.Аніщенко, С.Архипова – соціально-педагогічні аспекти освіти різних категорій дорослих; В.Кремень, Ю.Ковбасюк – тезаурус теорії та практики освіти дорослих; Л.Лук'янова – концептуальні положення розвитку освітньої сфери дорослих в Україні та зарубіжних країнах; О.Огієнко – тенденції розвитку та підходи до управління системою освіти дорослих в країнах Північної Європи; Л.Сігаєва – концептуальні засади розвитку вітчизняної освіти дорослих; Л.Хоружа, М.Братко – модель педагогічної освіти сучасного університету; теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх документознавців досліджували: В.Барабаш – проблеми становлення та розвитку документознавчої освіти і науки в Україні; В.Бездрако – інституціоналізація та сучасний розвиток документознавства в Україні; Л.Демчина – системний підхід до професійної підготовки фахівців зі спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність»; С.Зленко – історичні передумови та перспективи професійної підготовки фахівців сфери документаційного забезпечення управління та інформаційної діяльності; І.Крохмаль – система професійної підготовки майбутнього фахівця-документознавця в ЗВО України; Н.Кушнарєнко – методологія підготовки фахівців спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність»; О.Матвієнко, Ю.Палєха, Л.Філіпова – проблеми й перспективи документознавчої професіології; Г.Шведова-Водка – організаційні засади та зміст документознавчої освіти).

Правове регулювання в системі неперервної освіти забезпечено Законами України: «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998) – визначає механізми безперервного навчання для фахівців різних професій; «Про професійний розвиток працівників» (2012) – встановлює механізми професійного навчання та підвищення кваліфікації діловодів; «Про вищу освіту» (2014) – регулює аспекти післядипломної освіти та професійного розвитку викладачів і фахівців; Закон України «Про державну службу» (2015) – містить положення щодо розвитку комунікативних навичок державних службовців, які займаються діловодством та управлінням документацією; «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2016) – регулює відносини в процесі наукової та науково-технічної діяльності; «Про освіту» (2017) – регулює підготовку, підвищення кваліфікації та перепідготовку працівників у сфері діловодства; Постанова КМУ «Типове положення про післядипломну освіту» (2019) – регламентує систему підвищення кваліфікації та неперервного професійного навчання; у *сфері діловодства*: «Про національний архівний фонд та архівні установи» (1993) – визначає правила збереження та управління документами архівної цінності; «Про інформацію» (1992) – регулює комунікацію та взаємодію з інформаційними ресурсами, що впливає на розвиток комунікативної культури; «Про Національний архівний фонд та архівні установи» (1994) – визначає правові та організаційні засади діяльності архівних установ та вимоги до професійного розвитку архівістів; «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (1995) – регламентує функціонування бібліотек, їхнє кадрове забезпечення, професійний розвиток працівників бібліотечної сфери; «Про електронні документи та електронний документообіг» (2003) – упорядковує впровадження електронного документообігу в діяльності діловодів; «Про захист персональних даних» (2010) – встановлює правила роботи з персональними даними, які обробляють діловоди; «Про доступ до публічної інформації» (2015) – регулює комунікацію між державними органами та громадськістю, що пов'язано з розвитком комунікативної культури;

«Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» (2017) – визначає правила використання електронного підпису та ідентифікації у сфері діловодства; Постанова КМУ «Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві» (2018) – встановлює порядок створення, реєстрації, зберігання та передавання документів; Наказ Міністерства юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5 «Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів» – визначає єдині вимоги до організації документообігу.

Дослідження теоретичних, методичних і методологічних аспектів професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства в системі неперервної освіти дає змогу для виокремлення наявних **суперечностей між**:

- соціальними потребами забезпечення розвиненості відповідного рівня комунікативної культури у фахівців різночинних категорій та сформованістю забезпечення – змісту, інформаційно-технологічного сервісу у відповідності до вимог соціальної турбулентності глобального виміру організації професійної підготовки та розвитку фахівців сфери діловодства в системі неперервної освіти як функціонерів, так і пропагандистів високого рівня реалізації культур-мистецького потенціалу суспільств;

- цільовим призначенням соціального попиту як здатності суспільної організації системи неперервної освіти, яка конкретизує задоволення більш розлогіх соціальних потреб різночинних категорій здобувачів освіти, та необхідністю задоволення семантики мультимодусів документопорядження в системі неперервної освіти;

- соціальним замовленням на професійну підготовку та розвиток фахівців сфери діловодства в системі неперервної освіти та запитами професійних середовищ для задоволення кон'юнктури ринку праці задля пролонгованої зайнятості кваліфікованих кадрів із відповідним рівнем комунікативної культури;

- цільовим призначенням систем наукових досліджень/пізнання, власне у системі організації неперервної освіти та системою професійного розвитку для встановлення предметно-об'єктного поля цілісної єдності дослідження концептуалізації пізнання та концептуалізації системних засад вирішення педагогічної проблеми (підготовки та розвитку).

Необхідність модернізації теоретичних і методичних засад професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства в системі неперервної освіти потребує подолання зазначених суперечностей і зумовила вибір теми нашого дослідження **«Професійний розвиток комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно в межах проєктної діяльності науково-дослідних робіт МОН України «Теоретичні та методичні основи формування системи післядипломної освіти на засадах сталого розвитку» (ДР № 0117U004914) та «Освітня політика якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм для сталого розвитку» (ДР 0122U000046 2022–2024 рр.) Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Тема дисертаційної роботи затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 9 від 30 грудня 2015 року).

Мета дослідження: обґрунтувати та удосконалити теоретичні й методичні засади, експериментально перевірити складну систему та методику організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

Відповідно до мети були визначені такі **завдання дослідження**:

1. Здійснити культурологічний аналіз історії, теоретичний та контент-аналіз стану розробленості педагогічної проблеми в дефініціях потрактування професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

2. Здійснити методологічний, факторний, компаративний та системний аналіз проблем і перспектив професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

3. Обґрунтувати концепцію та розробити складну систему професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

4. Розробити, обґрунтувати та апробувати методичний органайзер педагогічного дослідження, методик організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти з воркшопом «Я-стратегія професійного розвитку комунікативної культури» для фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

5. Обґрунтувати та розробити програму дослідження та критеріальний апарат оцінювання рівнів професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

6. Обґрунтувати, розробити та перевірити ефективність складної системи, однойменної моделі та методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

Об'єкт дослідження – складна система професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

Предмет дослідження – теорія і методика професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства в системі неперервної освіти.

Концепція дослідження. Концептуальна ідея дослідження ґрунтується на базисі системоутворюючих концептів (фундаменталізм аксіоматичної теорії та раціональний компроміс прикладних цілей розвитку; епістемологічний; академічний космополітизм; онтологічний; нонконформізм; футуристичний аксіогенез; ноосферизм) як наукового пізнання, так і обґрунтування, розроблення, проєктування й апробації складної системи та методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

Концепт – *фундаменталізм аксіоматичної теорії та раціональний компроміс прикладних цілей розвитку* полягає в актуалізації необхідності беззаперечної відповідності фундаментально-філософським принципам і аксіогемам (теоретичних і методичних засад формування системи наукових знань щодо стану та перспектив педагогічної проблеми дослідження на основі виокремлених тенденцій, беручи до уваги раціональну узгодженість функціональних цілей для пошуку бажаної релевантності) для сталості балансу теоретичного аналізу та практики вирішення визначених завдань в умовах соціальної турбулентності глобального виміру демократичної культури розбудови системи неперервної освіти та професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства. Два синергізовані компоненти підходу забезпечують нарощення методологічного потенціалу теорії і методики професійної освіти та адаптацію теоретичних і методичних засад до практичних ситуацій їх ефективної реалізації. Класифікаційні ознаки *першого* компонента (фундаменталізму аксіоматичної теорії) виражаються в чіткості структурно-логічної формалізації змісту й архітектури складної системи професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства на основі цінностей та принципів функціонування

системи неперервної освіти для уникнення протиріч під час проєктування моделі, у тому числі необхідності пролонгованої динаміки методологічного аналізу та інтенсивності врахування показників при встановленні параметрів ефективності моделі системи та методики організації (професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти); *другого* компонента (раціональний компроміс прикладних цілей розвитку) полягають у встановленні «дерева цілей» практичних завдань дослідження, передбаченні механізмів системної єдності наукового пізнання між методологією та практикою в теоретично обґрунтованій моделі складної системи до соціально-турбулентних умов її функціонування з досягненням бажаної ефективності, синхронізації зусиль стейкхолдерів, прогнозування та проєктування еволюційних моделей зі здатністю до трансформації (адже моделі мають адаптуватися як до змін зовнішніх, так і до змін у кадровому забезпеченні фахівців нової генерації, спроможних до професійного розвитку) задля вироблення стратегій, що забезпечують відповідність якості досліджень, освіти, професійного розвитку.

Концепт – *нонконформізм* як поведінкова мотивація усіх учасників/стейкхолдерів організації професійного розвитку комунікативної культури у системі неперервної освіти, яка демонструє тенденції абстрагування від панівних (домінантних) наративів, суспільних норм та академічної спадщини для уникнення, запобігання й усунення чинників обмеження власного професійного розвитку фахівців сфери діловодства, які природовідповідно та свідомо схильні до креативності, незалежності, волевиявлення, інноваційності у професійних сферах зайнятості/самозайнятості, особливо в галузі знань 02 «Культура та мистецтво» (із 2024 р. – В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»); як концепт та одночасно підхід нонконформізм заздалегідь передбачає відмову від превалювання традиційних теорій та методик, спонукає до пошуку альтернативних методологій (конкретно-наукових, практики, оцінювання, системного управління) та інноватики.

Академічний космополітизм як концепт та цілісна концепція враховує консолідацію та інтернаціоналізацію згуртованості академічних шкіл у глобальному вимірі євроінтеграції освітньої аксіології для реалізації транспарентності національних методологічних культурмистецьких потенціалів з метою забезпечення нарощення методологічного потенціалу професійного розвитку комунікативної культури фахівців у системі неперервної освіти як освіти гаранта пролонгованої зайнятості впродовж життя. Характерні особливості концепту – міжнаціональна інтернаціоналізація наукових знань, освітньо-науковий універсум, міжнародна проєктна діяльність, соціальна та академічна мобільність, демократична культура глобальної освіти, науки й інноватики, культурний плюралізм, інтернаціоналізація культури мовлення та комунікативної культури, глобальний досвід поширення інноватики модернізації систем неперервної освіти, методологічна інтеграція транскордонного рівня.

Ноосферизм як феномен сучасної ідеології, концепції Порядку денного на ХХІ століття та концепт наукової розвідки полягає в необхідності інтенсифікації розвитку ноосферології, механізмів і технологій соціально-економічного, екологічнобезпечного цивілізаційного поступу, агентом перетворення якого є суспільний інтелектуальний потенціал, який покликана забезпечити сфера освіти, науки й інноватики через систему неперервної освіти. Основні засади ноосферизму полягають у глобальній соціальній та екологічній відповідальності щодо застосування наукових знань, технологій з необхідністю здійснення експертно-аналітичної діяльності у досягненні питань сталого розвитку; еволюціонуванні інтелекту для досягнення екологічної свідомості; синергії освіти, науки й інноватики для досягнення високого рівня

культурмистецького потенціалу академічного простору шляхом професійного розвитку комунікативної культури фахівців у системі неперервної освіти; футуристичних перспективах гармонізації науково-технічної, інформаційно-аналітичної, навчально-пізнавальної, інноваційної та експертної діяльності для розвитку ноосфери через культурні перетворення взаємодії Людини, Природи і суспільства. Підхід актуалізує визначну роль суспільного інтелекту, значення його взаємодії в наукознавстві, квалітології, ноосферології, метрології, безпекології для забезпечення дотримання екологічної етики та відповідальності перед прийдешніми поколіннями у гарантіях сталого розвитку; забезпечує міждисциплінарну єдність філософії науки, екології та безпеки, соціології у фундаментальних і прикладних аспектах теорії і методики професійної освіти та професійного розвитку фахівців.

Онтологічний концепт направлено на пізнання існування, змісту та природи буття в напрямках вивчення: змісту та архітектури об'єкту дослідження (система неперервної освіти та професійний розвиток комунікативної культури фахівців сфери діловодства); структури, ієрархії існування, внутрішньо- та зовнішньо-системної взаємодії та організації, проєктування імітаційних та концептуальних моделей предмету дослідження (у теорії і методиці організації – змісту й форм компонентів моделі складної системи професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства на принципах неперервної освіти); вивчення стратегічних перспектив у векторах функціонування за цільовим призначенням; методологічних аспектів онтологічних припущень, гіпотез для розвитку теорії і методики професійної освіти та розвитку комунікативної культури фахівців.

Епістемологічний концепт застосовано для удосконалення методологічного напрямку наукового пізнання теорії знань та забезпечення його організаційно-методичної основи (методика організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства), а саме природи, типів, джерельної бази знань та знань як результату суб'єкт-об'єктної взаємодії, культурного контенту інформаційних потоків, критеріального апарату метрики доведеності та оцінювання потенціалу знань та їх розвиненості в контексті комунікативної культури, визначення ролі всіх учасників професійного розвитку, особистісних чинників «людського фактору» в суспільному та соціокультурному контекстах їх опанування та розвитку.

Футуристичний аксіогенез як концепт сприяє обґрунтуванню дослідницьких завдань щодо явища становлення, модернізації та вдосконалення еволюційної системи цінностей у перспективах майбутнього для забезпечення цивілізаційного розвитку; передбачає, що в умовах соціальної турбулентності глобального виміру (як то технологічної модернізації, інформатизації, інноватизації, соціокультурної трансформації форм організації комунікацій різних за призначенням професійної зайнятості фахівців сфери діловодства) забезпечується розбудова аксіологічної архітектури майбутнього суспільства загалом, сфери освіти, науки й інноватики, частково та неперервної освіти й професійного розвитку фахівців зокрема, також формулюються культурні і аксіологічні парадигми (футуристичного бачення розвитку системних процесів формування та трансформації цінностей) для базису перетворень еволюційних моделей системної діяльності та унормування аксіологічних векторів поведінки суспільства та людини; концепт виокремлено на основі характерних особливостей – генезису та еволюції систем цінностей; міжгалузевих досліджень галузей наук і знань на основі міждисциплінарної наскрізності; прогностики ключових чинників, які визначають аксіологічні орієнтири для вироблення планів стратегічного менеджменту та проєктування моделей майбутнього розвитку; системного аналізу якості взаємовпливу інформаційно-технологічного

базису та цінностей для визначення перспективних соціокультурних наративів і норм. Загалом концепт/підхід футуристичного аксіогенезу забезпечує обґрунтування стратегій розвитку на засадах сталості розбудови суспільного майбутнього тоді, коли аксіоматика визначає підґрунтя для обґрунтування та вироблення організаційно-управлінських рішень для удосконалення соціокультурної та освітньо-наукової сфер зайнятості поряд із гармонійною синхронізацією професійного розвитку людини, фахівців та суспільства загалом.

Для вирішення поставлених завдань було застосовано комплекс **методів дослідження**: *теоретичні* – *культуроологічний аналіз* для здійснення педагогічних розвідок вивчення історичного генезису та етапізації усталення потенціалу культури комунікування в академічному просторі; *контент-аналіз* тезаурусу професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти й подальшій професійній зайнятості; *портфельний аналіз* як інструмент сервісу стратегії управління інституційного кейсу правового та технічного регулювання професійної підготовки та розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства в академічному просторі; *компаративний аналіз* – предметно-об’єктного поля педагогічної проблеми та дослідження практично-корисних практик професійної підготовки й розвитку фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи, у теоретичних, методичних, системно-аналітичних, системно-методологічних, концептуально-стратегічних, науково-метричних, кваліметричних аспектах організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти; *праксеологічний аналіз* – ефективності моделі складної системи та методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти; відповідної якості освітніх послуг стандартам і настановам технічних регламентів; релевантності набутої сформованої професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти національним та міжнародним рамкам кваліфікацій; забезпечення освітніх, освітньо-професійних програм вимогам сертифікації та відповідності якості науково-технічних робіт; оцінної метрики засобів технічних регламентів системи менеджменту якості й безпеки соціокультурної організації форм у системах освіти й професійного розвитку фахівців сфери діловодства у професійній і соціальній зайнятості; *факторний аналіз* – дослідження специфіки організації й удосконалення процесів згідно з цільовим призначенням як методології наукового пізнання систем неперервної освіти, так і нарощення потенціалу професійного розвитку з метою забезпечення якості підготовки та сформованої професійної розвиненості комунікативної культури фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи в галузі культури і мистецтва; прогнозування, обґрунтування, розробки й прийняття адміністративних рішень; організації контролю якості й безпеки освітнього процесу як у підготовці, так й професійному розвитку, метрики релевантності освітніх і наукових результатів педагогічної проблеми дослідження; *системний аналіз* – визначення стану та перспектив складної системи для уможливлення професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти; тезаурусу системної методології, актуалізації перспектив інформаційної діяльності; виокремлення соціокультурних форм системи неперервної освіти (класифікаційні ознаки, системоутворюючі чинники, структура особливостей системи, системність і її функції); *метод аналогій* – для встановлення схожості між об’єктом дослідження в дійсності та педагогічною проблемою й об’єктами чи системами в інших галузях наук і знань для теоретичного та методичного обґрунтування проєктованої моделі складної системи; *моделювання* – концептуальне для ментальної репрезентації

інформації у свідомості здобувача-дослідника у формі схем, моделей, мереж; імітаційне для дослідження системи неперервної освіти та імітації моделювання для здійснення експерименту та збору інформації щодо ефективності проєктованої моделі складної системи; *емпіричні* – педагогічний експеримент, анкетування, опитування, спостереження; *статистичні методи дослідження* для обґрунтування математичної доведеності даних педагогічного експерименту.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що *вперше* :

- *сформульовано й науково обґрунтовано* теоретичні й методичні засади професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти;

- *розроблено й обґрунтовано* концепцію дослідження і впровадження розроблених – складної системи професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти, моделі складної системи та методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти з воркшопом «Я-стратегія професійного розвитку комунікативної культури» для ефективної освітньої політики якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм організації за цільовим призначенням професійної підготовки та розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти;

- *сформульовано* авторські дефініції «професійний розвиток», «комунікативна культура фахівців», «ділове ком'юніті», «методологія формування комунікативної культури» та «складові архітектури ієрархії методології формування комунікативної культури»; уточнено й сформульовано поняття «складна система професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства», «система неперервної освіти», «неперервне навчання впродовж життя як система і процес розвитку», «ділова та комунікативна культура», «комунікаційний менеджмент»;

- *обґрунтовано та розроблено* програму дослідження та критеріальний апарат оцінювання рівнів професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти;

- *розкрито та конкретизовано* мультимодуси справочинства/документовпорядження/діловодства системи неперервної освіти (освітньо-наукових систем ЗВО) у багатоаспектному феномені – організації публічного управління та адміністрування на принципах транспарентності, партисипатії та сталого розвитку; раціональності ресурсного забезпечення освітнього процесу; соціальної та академічної мобільності в процесі здобуття освіти, профорієнтації, перекваліфікації, підвищення кваліфікації та стажування; імплементації правових і соціальних гарантій в інтеграції освітнього та наукового простору; безпековості соціокультурних форм організації ЗВО; безбар'єрності; здоров'язбереження і психосоціальної підтримки; *виокремлено* семантичне призначення кваліфікаційних груп фахівців сфери діловодства; комплекс чинників, які впливають на потенціал методології формування та професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти; методологічні проблеми формування та професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти;

- *обґрунтовано та удосконалено* зміст, структуру освітніх програм професійної підготовки та розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти;

– *розвитку набули* теорія і методика професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системи неперервної освіти.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробленні та експериментальному впровадженні в організацію освітнього процесу провідних закладів вищої освіти складної системи професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системи неперервної освіти.

Розроблено змістове наповнення воркшопу «Я-стратегія професійного розвитку комунікативної культури» – прогресивних практик, творчих студій, структурно-логічних ланцюгів тем, зміст курсів профорієнтації, фахових і спеціальних, що презентовано у: навчальному посібнику «Структуризація тексту», методичних рекомендаціях «Ділові комунікації», програмах практик – переддипломної, науково-дослідницької, науково-педагогічної практики для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (акт впровадження № 245/2 від 05.03.2024 р.), Університету Григорія Сковороди в Переяславі (довідка № 187 від 25.03.2024 р.), Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій (акт впровадження № 01 від 02.05.2024 р.), Закладу вищої освіти «Академія рекреаційних технологій і права» (довідка № 78/1 від 10.05.2024 р.), Національний транспортний університет (довідка № 708/02 від 17.02.2025 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові положення дисертації, які запропоновано до захисту, належать авторці. У статтях, які опубліковано у: - наукових фахових виданнях України здійснено класифікацію е-тестів оцінювання успішності фахівців та виокремлено програмні засоби системи е-тестування (зокрема із завданнями у невербальній або вербально-невербальній формі) [2]; обґрунтовано застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення дистанційної освіти в ЗВО [3]; зарубіжних наукових періодичних виданнях так і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних обґрунтовано специфіку, соціальне значення та роль інформаційних ресурсів у формуванні комунікативного простору культури в суспільстві [12]; виокремлено функціональні, лінгвопрагматичні та семантичні аспекти молодіжного сленгу англійською мовою в Інтернет-комунікації [13]; обґрунтовано процес вербалізації негативної семантики комунікації та здійснено диференціацію ознак здатності передавати негативну інформацію із супутнім оцінним та емоційно-експресивним навантаженням [14]; алгоритмізовано перетворення семантичного профілю в контексті соціокультурного впливу на рівнях (фундаментальний, динамічний та синергетичний) та форматах (стабільний і динамічний) [16]; здійснено добір теоретичних аспектів удосконалення тезаурусу, розроблено практичні рекомендації процедур документовпорядження для забезпечення публічного управління та адміністрування ЗВО [17]; здійснено аналіз комунікаційних стратегій у менеджменті соціокультурної діяльності [20]; виокремлено роль комп'ютерних технологій (у т. ч. віртуальної та доповненої реальностей) в освітньому процесі з метою формування відкритої та доступної системи вищої освіти [21]; здійснено компаративний аналіз видів реклами підкастів [22].

У тезах охарактеризовано перспективи розвитку вищої освіти в інформаційному суспільстві [25]; у наукових працях, які додатково відображають наукові результати дисертації: проаналізовано структурно-композиційні особливості листа (на зразках листів О. Довженка) у контексті епістолярію [28]; з'ясовано принципи переходу синтаксем із формально-

синтаксичної в семантико-синтаксичну площину [31]; проаналізовано та актуалізовано сучасні словотвірні тенденції розвитку української фізико-технічно термінології [32]; здійснено аналіз тезаурусу інформаційної грамотності, охарактеризовано значення її формування в інформаційному суспільстві [40]. У навчальному посібнику «Структуризація тексту» підготовлено підрозділи: «Мовні зв'язки між компонентами тексту», «Структура тексту, типи й стилі мовлення» та «Лінгвістичний аналіз тексту» [35]; у методичних рекомендаціях «Ділові комунікації» підготовлено: вступ, теми «Ділова комунікація як елемент професійної діяльності» та «Законодавчі та культурні аспекти ділового спілкування» [36]; у робочих програмах практики для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» підготовлено: вступну частину та розділ I «Зміст і завдання практики, порядок її проходження» [37]; вступ та розділ «Завдання на проходження науково-дослідницької практики та підведення підсумків практики» [38]; розділи – «Зміст і завдання практики, план (порядок) її проведення», «Термін практики» та «Бази практики» [39].

Апробація матеріалів дисертації. Основні теоретичні положення та практичні результати обговорювалися на міжкафедральних семінарах і на щорічних звітно-наукових конференціях викладачів Українського державного університету імені Михайла Драгоманова впродовж 2015–2021 рр. Основні положення дослідження обговорено на форумах, круглих столах, науково-практичних і методичних конференціях різного рівня:

- *міжнародних* – Міжнародний круглий стіл «Інформація та соціальні комунікації сучасного світу: тренди глобалізації (Київ, 2021); Міжнародна науково-практична конференція «Vin Smart Eco» (Вінниця, 2023); Міжнародний форум «Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу» (Київ, 2023); II Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та інновації професійної і технологічної освіти: реальність, досвід, перспективи» (Чернігів, 2024), VII Міжнародна науково-методична конференція «Передові технології реалізації освітніх ініціатив» (Переяслав, 2024);

- *всеукраїнських* – Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інформаційно-документаційна освіта: проблеми та перспективи» (Київ, 2018, 2019), Арватівські читання – 2022 (Ніжин, 2022); Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми професійної підготовки за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа: номенклатура, зміст і методики викладання фахових дисциплін» (Київ, 2022); Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція до Дня української писемності й мови «Українська мова: вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі» (Київ, 2022); IV та IV Всеукраїнська науково-практична конференції «Інформаційна діяльність: історія, сьогодення, майбутнє» (Київ, 2023, 2024).

Кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.01 – українська мова на тему «Кількісні способи дієслівної дії в українській мові» було захищено у 2005 році у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова (Київ). У тексті докторського дослідження матеріали кандидатської роботи не використовуються.

Публікації. Основні теоретичні та практичні результати дослідження презентовано у 43 публікаціях, серед них розділ монографії; 10 статтях у наукових фахових виданнях України в галузі педагогіки, 11 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних, із них 6 у наукометричній базі Web of Science; 5 публікацій у збірниках матеріалів конференцій, навчальний посібник,

методичні рекомендації та 3 програми практики у співавторстві; 11 статей, що додатково розкривають зміст дисертаційної роботи.

Структура й обсяг роботи. Дисертація містить анотації українською й англійською мовами, вступ, п'ять розділів, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел. Загальний обсяг дисертації відповідає вимогам, серед них відповідного тексту в осяжному об'ємі.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** теоретично обґрунтовано та актуалізовано пріоритети педагогічного дослідження, визначено взаємозв'язок з науковими напрямками та програмами, темами науково-технічних робіт, встановлено мету й завдання дослідження, об'єкт, предмет і методи дослідження, представлено наукову новизну, теоретичні, методичні й практичні аспекти роботи, визначено особистий внесок здобувача наукового ступеня в опублікованих у співавторстві працях, наведено результати апробації, упровадження та їх верифікацію, наукові публікації, представлено структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «**Теоретичні засади професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти**» здійснено: культурологічний аналіз педагогічної проблеми дослідження історичної ретроспективи становлення та розвитку системи неперервної освіти в Україні; теоретичний та контент-аналіз стану розробленості педагогічної проблеми дослідження – тезаурусу професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства в системі неперервної освіти і її правового та технічного регулювання.

В авторському тлумаченні визначено зміст і структуру поняття «професійний розвиток»; уточнено дефініції «ділова та комунікативна культура», «комунікаційний менеджмент»; визначено поняття «ділове ком'юніті», «комунікативна культура». Уточнено, що *ділова та комунікативна культура* – невід'ємні складові загальнолюдської культури, які безпосередньо пов'язані в тезаурусі предметного поля педагогічного дослідження, адже *перша* є виразом культурмистецького потенціалу бізнесу, що нині монетизує всі сфери суспільної діяльності як спосіб самоорганізації, самоменеджменту та особистої вмотивованості індивідууму, який цілеорієнтований на здобуття вигоди, прибутку, нині навіть і в нетрадиційних сферах підприємництва, як-то сфера освіти, науки й інноватики.

Види комунікації класифікують згідно з процесами комунікування за видовим складом спільнот, формування напрямів, шляхів, зв'язку (за видами – синхронний та асинхронний; за способом трансляції інформації – лінійного, інтерактивного та мультивекторного характеру; за семантикою – діловий (офіційний), родинно-побутовий; міжособистісний; публічний (державного управління та адміністрування)) трансакцій їх забезпечення за цільовим призначенням видів економічної діяльності та сфер професійної зайнятості як громадян, так і фахівців.

Виокремлено п'ять типів комунікацій – вербальні, невербальні, власне комунікації, письмові, візуальні, слухові комунікації. Конкретизовано види комунікацій за формою інформаційних трансформацій (монолог, діалог, полілог); за кількістю суб'єктів комунікації (інтраперсональні, міжособисті, групові й масові); відповідно до засобів та інструментів (вербальні й невербальні); за взаємодією (прямі, безпосередні та дотичні); згідно з метою цілеспрямованого повідомлень (переконливі, експресивні, ритуальні, пізнавальні, сутєстивні); за формою комунікативних подій (бесіди, лекції, брифінги, мітинги).

Уточнено, що «комунікаційний менеджмент» – це теорія і практика управління соціальними комунікаціями (внутрішньо-організаційне та зовнішньо-організаційне з надзвичайних ситуацій), спрямоване на забезпечення оптимально сприятливих для установи комунікаційних процесів, формування та підтримка репутаційного реноме, а також громадського визнання, панівних переконань, досягнення мети комунікативної культури та політики.

Виокремлено, обґрунтовано та сформульовано в авторському баченні поняття «*ділове ком'юніті*» в поліаспектному потрактуванні: *розлого* як різночинні категорії соціальних груп людей у громадах, спільнотах, об'єднаних загальною метою, завданнями, цінностями, мотивацією, потребами й інтересами, традиційно обрядовими та соціально-побутовими звичаями, які можуть бути просторово обмеженими (локаційними) та віртуальними (релокаційними онлайн-об'єднаннями), як базис мережевої платформної організації для врегулювання взаємин між ними, іншими індивідуумами, марками брендів, продуктів чи послуг, які вказують на їх цільову приналежність аксіологічного бачення мети; конкретизовано як *процес ділового комунікування* шляхом інформаційного обміну суб'єкт-суб'єктної взаємодії у професійних середовищах зайнятості задля досягнення цільового призначення мети через порозуміння, врегулювання та координацію дій професійних процедур за видами інституційної та міжінституційної системної діяльності; *система та спеціальна форма соціального спілкування*, яка функціонує в межах професійних середовищ й узгоджується з унормуванням регламентів процесів професійної діяльності, завдяки професійній корпоративній та комунікативній культурі та етиці; *інструментальний засіб та механізм ділового, інформаційного та комунікаційного менеджменту* для організації тимблдингу (командотворення), раціонального ресурсорозподілу та ресурсозабезпечення координаційно-субординаційного регулювання, кадрового та конфлікт-менеджменту та досягнення цільового призначення інституційного функціоналу з врахуванням соціального замовлення; *організація процесу усвідомленого мовлення та психолінгвістичних комунікацій професійної взаємодії між фахівцями та професіоналами у вербальному та невербальному виразі взаємовпливу; інформаційні комунікації* в полікультурному виразі міжнародного партнерства при узгодженні культурологічних, полімовних і поведінково-мотиваційних особливостей співпраці для формування сприятливих середовищ узгодженого партнерства; *онлайн-спільнота* споживачів у взаємодії цифрових засобів та інструментів інформаційно-технологічного забезпечення для нарощення когнітивного потенціалу, його підтримки та сервісів комунікацій у соціальному й професійному контексті; *об'єднання громад* як активних агентів демократичних перетворень для досягнення політичних або громадянських інтересів порозуміння шляхом ініціювання громадських рухів, шляхів реформування та забезпечення специфіки місцевого та громадського самоврядування; *академічна спільнота* представників сфери освіти, науки та інноватики, також усіх учасників освітнього процесу та стейкхолдерів, об'єднана загальною метою досягнення професійного розвитку шляхом плекання професійної розвиненості комунікативної культури, академічної доброчесності та етики у системі неперервної освіти на засадах освітньої політики якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм організації закладів освіти; *спілка* новаторів-розвитологів, технологів, розробників, системних інженерів, веб-дизайнерів і споживачів, об'єднаних в інформаційно-технологічних і науково-технічних проєктах для розроблення сервісу, програмних засобів, технологій для розвитку інноватики у професійних сферах зайнятості; *мережі* бізнес-підприємців фахових і галузевих конгломератів, які забезпечують соціально-економічний розвиток, обмін досвідом корисних

практик формування та розвитку комунікативної та корпоративної культури шляхом формальної, неформальної, інформальної підготовки та нетворкінгу для забезпечення сфери діловодства та лобіювання корпоративних інтересів; *соціально-громадські активи в структурі населення*, як-то волонтери, меценати, громадські експерти, які ініціюють процеси виявлення запобігання та усунення усіх видів ризиків і небезпек у співпраці з провідними та міжнародними структурами щодо громадського нагляду соціальної згуртованості та консолідації зусиль для демократичного розвитку на засадах сталості.

Здійснено компіляцію панівного потрактування науковців дефініції «*комунікативна культура*», яку визначено як системну цілісність єдності сучасних наукових знань, комунікаційних умінь та якостей індивідуума, який здійснює позитивний вплив на здобувачів освіти та забезпечує ефективність організації освітнього процесу та процесу виховання в професійній підготовці та розвитку фахівців і врегульовує комунікативну діяльність для вирішення, передбачення та усунення проблемних педагогічних завдань. Базисом комунікативної культури визначено моральні настанови під час спілкування, які безпосередньо взаємопов'язані з унікальністю, неповторністю аксіологічної системи індивідуума кожної особистості (толерантність, ввічливість та шанобливе ставлення міжособистісної взаємодії, тактовність, скромність, безупередженість та відсутність заангажованості з виваженістю умовиводів) з поміркованістю культури спілкування. Під культурою спілкування розуміємо сукупність норм і правил, яких варто дотримуватися кожній особистості, зокрема задіяній у сфері діловодства. Оскільки наслідування своду цих соціальних наративів культури спілкування є взірцем виразу рівня освіти та культури людини загалом, адже без відповідного рівня сформованості потенціалу та його розвитку неможливе ефективне партнерство та співпраця у ділових комунікаціях й налагоджені професійних контактів.

Професійний розвиток комунікативної культури фахівців сфери діловодства особистості визначається сформованістю професійної розвиненості комунікативної культури особистості на основі професійної комунікативної компетентності, під якою розуміємо спроможність, готовність, здатність та розвиненість відповідно до ефективного як вербального так і невербального суб'єкт-суб'єктного взаємовпливу.

У другому розділі «**Методичні засади професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти**» здійснено методологічний, факторний, компаративний та системний аналіз проблем і перспектив професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти. Завдяки методологічному аналізу визначено мультимодуси справочинства/документовпорядження/діловодства системи неперервної освіти (освітньо-наукових систем ЗВО) у багатоаспектному феномені – *організації публічного управління та адміністрування на принципах транспарентності, партисипатії та сталого розвитку* (інституційного та соціальних систем); *раціональності ресурсного забезпечення освітнього процесу* (кадрової, матеріально-технічної, фінансової, методологічної, психолого-педагогічної та організаційно-управлінської складових інституційної та міжнародної співпраці); *соціальної та академічної мобільності в процесі здобуття освіти, профорієнтації, перекваліфікації, підвищення кваліфікації та стажування; імплементації правових і соціальних гарантій в інтеграції освітнього та наукового простору; безпековості соціокультурних форм організації ЗВО* – інформаційної та кібер-безпеки, якості й безпеки життєдіяльності, екологічної, соціальної, політичної, економічної та інституційної академічної безпеки, персональної та психологічної безпеки усіх учасників освітнього процесу та зацікавлених сторін, національної

безпеки України; *безбар'єрності* – доступності до освіти та професійного розвитку, освітніх, наукових програм, соціальних, дорадчих, консалтингових та інформаційно-аналітичних сервісів усіх різночинних категорій здобувачів послуг сфери освіти, науки й інноватики, зацікавлених і достойних у осіб, які прагнуть набути сучасних компетентностей і спроможностей у сфері інформаційної діяльності, менеджменту (самоменеджменту та корпоративного менеджменту) для неперервності освіти впродовж життя, пролонгованої професійної зайнятості та самозайнятості; *здоров'язбереження і психосоціальної підтримки* всіх представників академічної та соціальної спільноти взаємодії ЗВО з партнерами, провладними органами, представниками громадського сектору та самоврядування, зокрема територіальних громад.

Сформульовано авторське бачення «методології формування комунікативної культури», яке потрактовуємо як:

- складну структурно-функціональну систему, – інтегрованих прийомів організації та забезпечення семантичного призначення навчально-пізнавальної, науково-технічної практик ефективної діяльності в системі неперервної освіти й професійного розвитку, які гармонізують підсистеми забезпечення методик наукового дослідження в галузі теорії і методики професійної підготовки, опанування дисциплін професійно-орієнтованої та фахової підготовки в професійній підготовці фахівців сфери діловодства для інформаційної, бібліотечної та архівної справи;

- інформаційно-технологічний та інформаційно-аналітичний агрегат прийомів, положень, технологій, засобів пізнання, навчання та професійного розвитку фахівців сфери діловодства в галузі культури і мистецтва, які послугують інтелектуальною платформою професійного розвитку комунікативної культури, та поряд з цим розвиваються за сприяння інноваційним конструктам методологічної архітекtonіки.

Визначено, що на якість методологічного потенціалу формування та професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти впливає *система чинників*, яку виокремлено в конгломераті:

- публічного управління та адміністрування з практикою ресурсозабезпечення кейсу модернізації систем професійної освіти й розвитку формування комунікативної культури фахівців сфери діловодства в умовах реалізації освітньої політики якості й безпеки життя соціокультурних форм ЗВО для сталого розвитку України (удосконалення процесу організації формування методології досліджень і навчання засобами адміністративного, інформаційно-технологічного, науково-метричного, соціального, кадрового та фінансового забезпечення);

- деструктивний стан і невизначена праксеологія реалізації методологічного потенціалу міждисциплінарної та конкретно-наукових методологій в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи;

- геополітичні виклики соціальної турбулентності та їх дія на трансформацію академічної сфери освіти, науки й інноватики (екологічні важелі, стихійні явища, глобальні ризики суспільної деградації – переуцільнення заселеності (надмірна щільність населення, перенаселеність), надмірні забруднення та явища споживання, чинники військового нападу агресії рф, несанкціонована міграція, маргіналізаційні явища, суспільна сегрегація, кібербезпека та загрози пандемій);

- надмірне ускладнення процедур прийомів державного регулювання (правничого, технічного) застосування перевантажених організаційно-адміністративних процедур контролю в академічній сфері освіти і науки в умовах діджиталізації, зокрема процедур

ліцензування, акредитації, сертифікації та стандартизації щодо підтримки послуг і сервісів для здобувачів і користувачів (переважно інформаційно-аналітичне самоаналізування постає більш привабливим, ніж практичне уможливлення втілення), що, у свою чергу, вимагає спонукання до розвитку й розроблення методологічних засад оцінної метрики якості сформованості професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства;

- функціонального переобтяження цільової орієнтації ЗВО в аспектах відповідності семантики соціально-економічного замовлення на професійну підготовку та розвиток фахівців сфери діловодства зі сформованою професійною розвиненістю комунікативної культури для гарантування професійної соціальної зайнятості впродовж життя, що, у свою чергу, передбачає нарощення академічних напрацювань у галузі методології культури і мистецтва щодо конкретно-наукових методологій спеціальних наукових знань;

- комунікативної культури рівень професійно й соціально задіяних фахівців сфери діловодства, усвідомлення ними категорій та рівнів якості й безпеки станів життєдіяльності соціокультурних форм організації академічної сфери, у тому числі здатність усвідомлювати, використовувати й удосконалювати методологію формування й розвитку комунікативної культури з метою забезпечення ефективного справочинства в інформаційній, бібліотечній і архівній справі в професійній та соціальній зайнятості;

- цивілізаційні та національні аксіогеми народу України, територіальної цілісності, незалежності та державного суверенітету, системи цінностей академічних надбань і природоохоронного спадку, аксіологія методологічного потенціалу академічних спільнот транскордонної європеїзації освітньої аксіології, якості наслідування та передавання задля задоволення потреб українського народу, що, у свою чергу, забезпечить розбудову потенціалу національної та міжнародної комунікативної культури для підтримки ефективного справочинства професійної інформаційної діяльності зі забезпечення реалізації стратегій національної безпеки України.

Уточнено при вивченні предметної області наукового дослідження *методологічні проблеми й перспективи професійної підготовки та розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства*, а саме:

- несистемність тезаурусу методології наукових досліджень культури і мистецтва; галузевих методологій освітніх/педагогічних наук, соціальних поведінкових наук; спеціальних методологій інформатизації, цифровізації, квалітології, безпекології, наукознавства та соціометрії, публічного управління тощо, а також їх таксономії, систематизації та визначення їх ролі в розвитку математики та практично корисних методик праксеологічного аналізу їх оцінювання для забезпечення сфери інформаційної, бібліотечної та архівної справи;

- системного аналізу якості складових та систем в цілому, їх наукоємкості та ефективності наукових досліджень, науко-, соціо-, інфо-, кваліметрії оцінювання наукових, освітніх, соціальних результатів професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства, їх практичної верифікації й експертного оцінювання на основі методологічних підходів і принципів системної методології управління якістю та безпекою соціокультурних форм організації ЗВО на засадах сталості;

- правничого й технічного регулювання інформації в галузі культури і мистецтва, нормотворення навчально-науково-пізнавальної, оцінювальної практичної діяльності для сфери освіти, науки й інноватики та їх справочинства;

- наукового пізнання аксіології системоутворювальних чинників та їх суспільних перетворень встановлення ролі в професійній підготовці й розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства в системі неперервної освіти;

- вимірювальної метрики якості оцінювання методологічного потенціалу для розвитку інформаційної, бібліотечної й архівної справи галузі «Культура і мистецтво», прогностики й моделювання перспектив розбудови зі збільшенням сфер семантичного призначення (у т.ч. забезпеченості демократичної культури глобальної освіти);

- нарощення методичного органайзеру за специфікою використання при обґрунтуванні методів дослідження, організації, навчання для ранжування й добору при розробці методик наукових досліджень, організації професійної підготовки й розвитку, також методів і методик оцінювання, праксеології практики та експертиз у спеціальній методології формування комунікативної культури фахівців;

- формування цілісної єдності гармонізації методологій наукового пізнання, навчально-пізнавальної та практичної діяльності, методологій – педагогічної, інформаційної та управлінської інноватик.

Виокремлено та представлено *«складові архітектури ієрархії методології формування та професійного розвитку комунікативної культури»* як інтегрований конгломерат семантично-орієнтованої складової системи зі спеціальними комплектуючими системоутворюючої емерджентності за функціональним призначенням: принципів як векторів спрямування семантики видів діяльності системи; змісту понятійно-категоріального апарату в тезаурусі дефініцій, які презентують об'єкт і комунікативну та комунікаційну суб'єкт-суб'єктну діяльність установи, нормотворення та процедурні положення застосування технічних регламентів забезпечення раціональності у видах організації діяльності системи та потенціалу її модернізації; аксіологічної системи персональної і суспільної ролі виразу комунікативної культури в професійному становленні зі самовдосконаленням професійного розвитку фахівців сфери діловодства та соціальне замовлення інформаційної, бібліотечної та архівної справи в розбудові методологічного потенціалу культури і мистецтва академічної сфери освіти, науки й інноватики як духовного та інструментального забезпечення реалізації механізмів сфери сталого розвитку; превалювання парадигм у функціональній та інтеграції галузевих методологій освітніх/педагогічних і соціально/поведінкових наук, методології математики (фундаментально-філософської, галузевої, спеціальної, конкретно-наукової та системного управління) методології оцінної метрики та практики корисного досвіду забезпечення якості професійної підготовки й розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства; теорій як усталених переконань обґрунтованої праксеологічної доведеності релевантності системної діяльності, а також методів як способів реалізації її раціональності, засобів й інструментів ефективності методологічного потенціалу культури і мистецтва.

У третьому розділі **«Концепція та складна система професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти»** обґрунтовано та розроблено концепцію та складну систему професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти як синергетичного узгодження цілісної єдності складових підсистем.

Актуалізовано необхідність синергії *концепції дослідження та концепції впровадження системи* як процесу встановлення загальних і спеціальних особливостей архітектури та змістової суті ресурсозабезпечення основних етапів їх реалізації у блоках (цільового призначення соціального замовлення на професійну підготовку та розвиток фахівців сфери

діловодства згідно модулів взаємодії системного управління у ЗВО та мультимодусів документопорядження в системі неперервної освіти; триадної архітектури системної неперервної організації формування та професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства в системних складових – наукового дослідження, освіти та розвитку; концептуально-методологічного – складної системи з організаційно-методичним забезпеченням, критеріальним апаратом оцінювання результатів – ефективності моделі та методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти; методичної організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти; метрики оцінювання релевантності складної системи професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти) складаної системи професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти для проектування однойменної моделі та укомплектування методичного органайзеру педагогічного дослідження, формування та професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства, забезпечення їх функціонування та застосування згідно з цільовим призначенням, а також напрацювання сервісів підтримки відповідності складної системи визначеним вимогам правового й технічного регулювання в організації дотримання якості й безпеки формування професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти; з метою нарощення методологічного потенціалу академічних активів ЗВО для задоволення соціальних потреб і попиту на формування та професійний розвиток комунікативної культури фахівців сфери діловодства як новаторів модернізації та гармонізації справочинства за цільовим призначенням та досягнення бажаної релевантності сформованості професійної розвиненості комунікативної культури у фахівців галузі «Культура і мистецтво».

Проаналізовано та уточнено панівні тлумачення понять: «освіта впродовж усього життя» (з англ. – *lifelong education*), «продовжена освіта» (з англ. – *continuing education*), неперервного навчання (з англ. – *lifelong learning*), «освіта дорослих» (з англ. – *adult education*), «подальша освіта» (з англ. – *further education*), «відновлювана освіта» (з англ. – *recurent education*), «перманентна освіта» (з англ. – *permanent education*), професійного навчання (з англ. – *vocational education and training*), що включає професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації (з англ. – *job qualification*); загальнокультурну додаткову освіту, не пов'язану із трудовою діяльністю (з англ. – *life qualification*). Визначено, що так чи інакше питання професійного розвитку стосуються прямо чи опосередковано кожної з вище наведених дефініцій, як-то «освіта впродовж життя» – «самореалізація, розвиток соціальних зв'язків і умінь діяти» як новітнє соціальне явище в активних форматах практичної діяльності в інноваційній взаємодії індивідуума та соціуму, також «вроджені й формальні знання, розвиток природних здібностей і оволодіння новими навичками» як соціальний процес втілення власного досвіду особистості та її соціалізації, що безпосередньо пов'язане з нарощенням і розвитком культури, професіоналізму та громадянської позиції; «освіта для сталого розвитку» – підготовка та розвиток компетентностей сталого розвитку; «глобальна освіта для демократичної культури» – підготовка та професійний розвиток зацікавлених у розвиненості компетенцій демократичної культури в реалізації стратегій політики безбар'єрності рівних можливостей міжкультурного діалогу навчання, сприяння розвитку різноманітності, нетерпимості та дискримінації мультикультурності в умовах цифровізації міжінституційної та міжрегіональної соціальної згуртованості й консолідації зусиль досягнення якості та

пропагування глобальної освіти для демократичної культури, у тому числі комунікативної. «Професійна освіта», «професійне навчання» та «професійний розвиток» компільовано як професійна підготовка, яка передбачає опанування компетентностей професійної розвиненості при здобутті професії для реалізації власного покликання; є складовою середньої та вищої освіти або первинної підготовки на робочому місці переважно у формальній освіті; забезпечує професійну приналежність і кар'єрне зростання під час професійної зайнятості та самозайнятості за видами економічної діяльності.

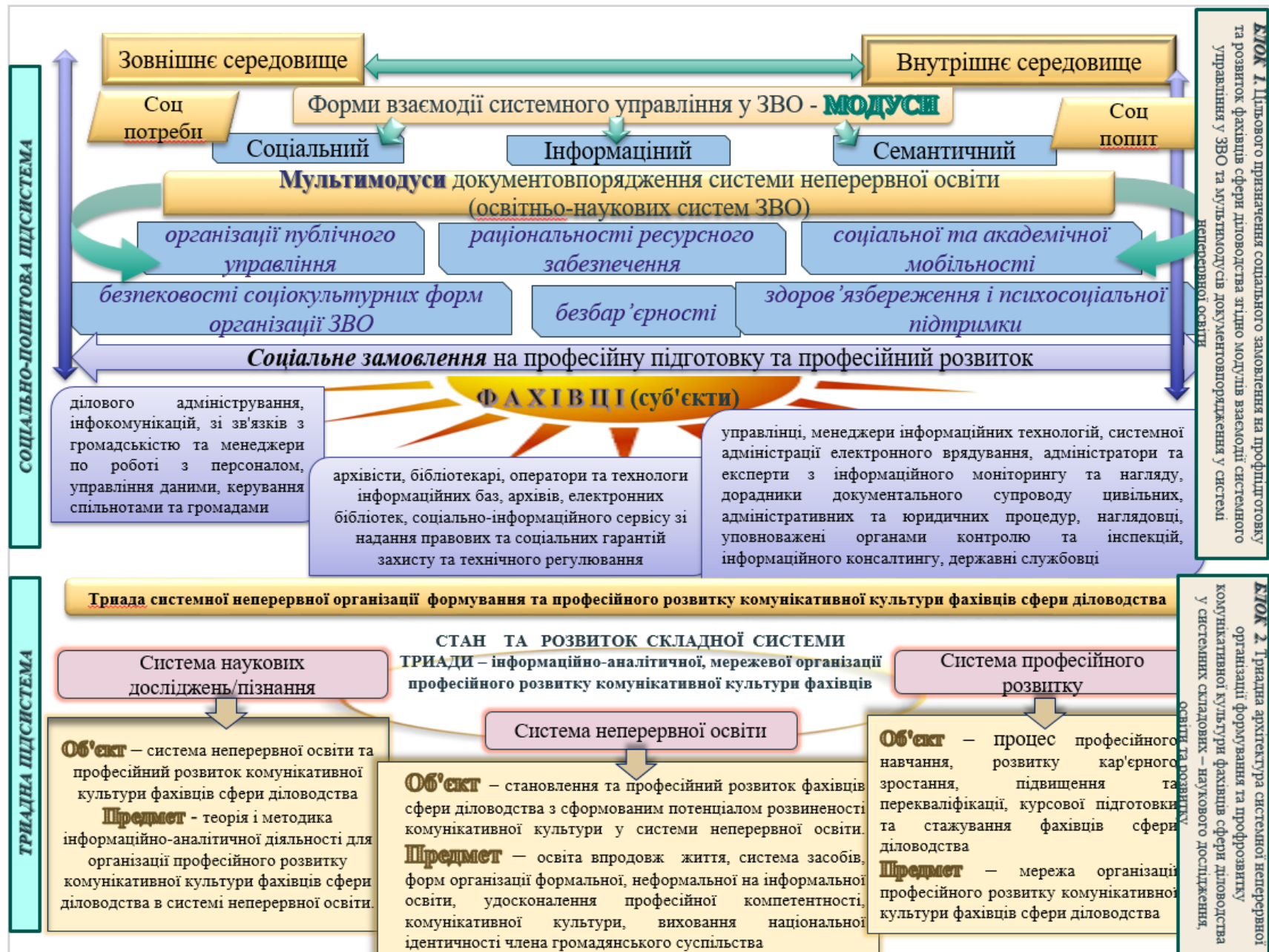
Установлено, що *«складна система професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства»* як: інтегрований комплекс інституційної та міжінституційної організації входить у систему неперервної освіти – локального місцевого (мікро-), національного, регіонального (мезо-), транскордонного трансконтинентального (мега-) рівнів управління в мультимодусному цільовому призначенні – публічного управління та адміністрування на принципах транспарентності, партисипатії та сталого розвитку; раціональності ресурсного забезпечення професійної підготовки та розвитку комунікативної культури фахівців; соціальної та академічної мобільності; соціального і правового захисту освітньо-наукового простору; безпеки соціокультурних форм організації ЗВО; соціальної згуртованості, безбар'єрності та консолідації зусиль освітньої політики якості й безпеки життєдіяльності для сталого розвитку; *«система неперервної освіти»*, *«неперервне навчання впродовж життя як система і процес розвитку»* освітньо-науково-інноваційного (індивідуального і професійного потенційного та ефективного) потенціалу особистості фахівців сфери діловодства з використанням/здіянням державних і суспільних інституцій складної системи професійної підготовки та розвитку комунікативної культури фахівців у відповідності особистісних і суспільних потреб сталості в умовах соціальної турбулентності; синергетична єдність соціальної згуртованості та консолідації зусиль у складових векторах семантичного функціоналу *систем – освіти для сталого розвитку* (розроблення і реалізації методології й ідеології сталого розвитку; формування та задоволення суспільної мотивації ефективного забезпечення компетентностей сталості для різночинних категорій фахівців у системі освіти для сталого розвитку; пропагування принципів сталого розвитку в усіх сферах суспільної діяльності, набуття та розвиток компетентностей сталості у здобувачів, фахівців, педагогів, дослідників, управлінців та політиків, державних службовців) у всіх ключових ланках формальної, неформальної та інформальної освіти, в тому числі професійної у питаннях/складових стандартів освіти на всіх рівнях її неперервності зі збалансованого природокористування (усіх типів) і сталого розвитку, також програм і проєктів неперервного навчання, виховання, наукового дослідництва та професійного розвитку з метою вироблення і забезпечення ефективних стратегій сталого розвитку; *глобальної освіти для демократичної культури* (розроблення та забезпечення надійності всебічної політики розбудови глобальної перспективної та трансформаційної освіти для забезпечення довготривалих планів дій і впливів на демократизацію суспільної культури; впровадження транскордонної рамкової системи компетенцій демократичної культури заохочення активної та відповідальної громадянської позиції; долучення усіх учасників освітнього процесу та стейкхолдерів до прийняття управлінських рішень; розвиток і поширення інклюзивних практик; уможливлення конструктивного відгуку на задоволення потреб цифрової трансформації суспільної діяльності; пропагування глобальної освіти для демократичної культури як трансформаційного підходу до модернізації підготовки та професійного розвитку в національних та інституційних стратегіях розвитку врахуванням – необхідності удосконалення освітніх, наукових програм і проєктів

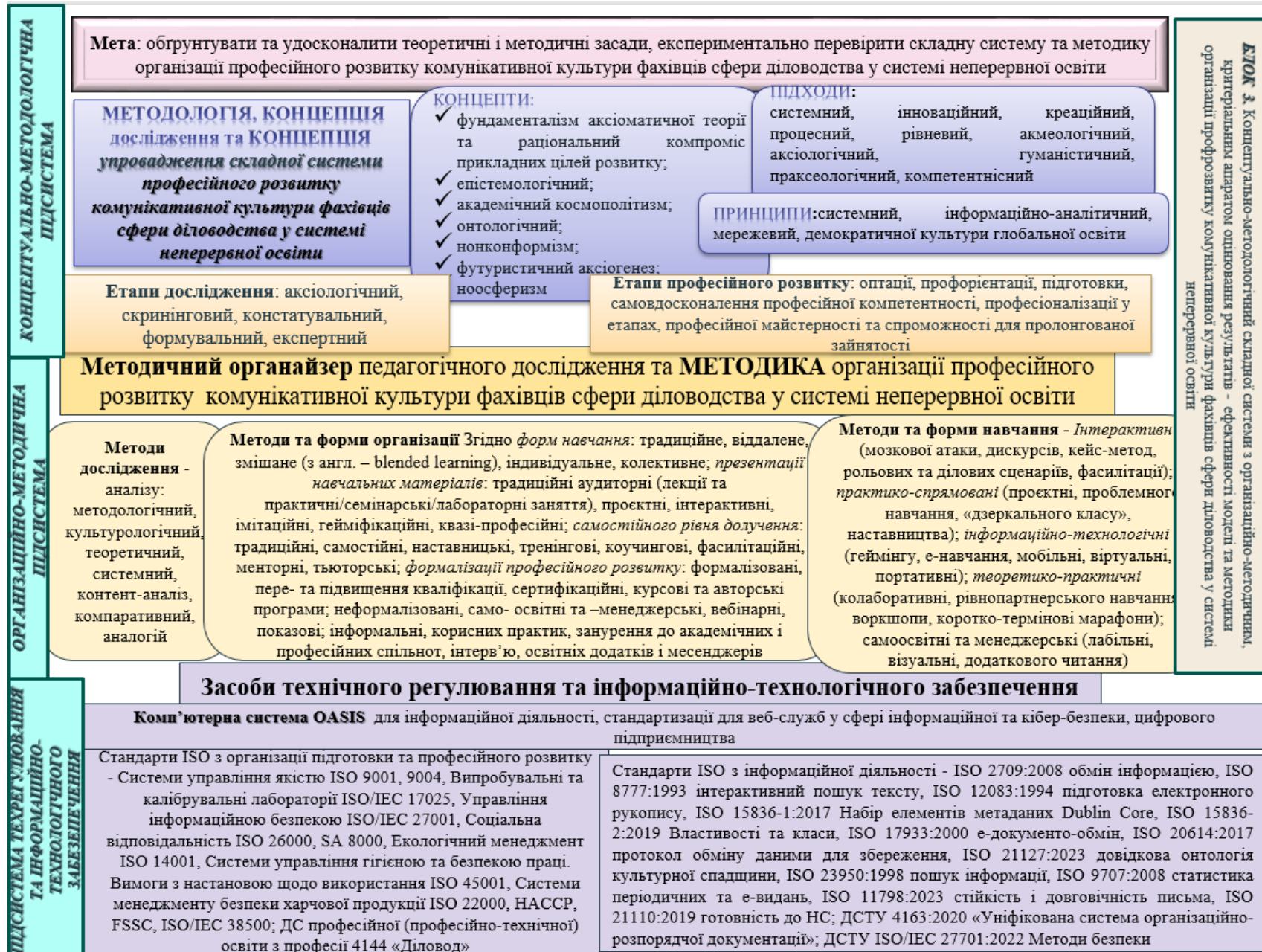
національного, регіонального і місцевого рівнів, професійного розвитку демократичної культури усіх учасників освітнього процесу та стейкхолдерів, підтримки забезпечення якості й безпеки через систему моніторингу, покращення обізнаності у масштабах охоплення цільових категорій зацікавлених в освіті й професійному розвитку культури); *професійної освіти та розвитку* (концептуалізація освіти та розвитку у неперервності та забезпеченні емерджентності цілісної єдності впродовж життя у системі; адаптація і забезпечення відповідності цілей кар'єрного росту зацікавлених у довготривалому досягненні професійного успіху через формування та удосконалення лідерських якостей комунікативної та корпоративної культури в проєктній діяльності та командній роботі, сертифікація професійної розвиненості комунікативної культури майбутніх фахівців для дотримання вимог ліцензування/акредитації, удосконалення систем управління та маркетингу системного аналізу якості; набуття управлінських, комунікаційних, аналітичних, інформаційно-технологічних, ділової етики, комунікативних компетентностей у професійній діяльності).

У четвертому розділі **«Модель та методика організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти»** обґрунтовано, розроблено та спроектовано модель (рис.1) з методичним організатором педагогічного дослідження, методику організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти з воркшопом «Я-стратегія професійного розвитку комунікативної культури» та авторським доробком для фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти. Систематизовано та апробовано організаційно-методичне, техніко-регулятивне та інформаційно-технологічне забезпечення, розроблено критеріальний апарат оцінювання рівнів професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти. Здійснено добір форм та засобів організації та розкрито зміст освітніх програм професійної підготовки та розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

Розкрито, що впровадження складної системи передбачає інтеграцію проєктованого, наукового, програмного продукту – моделі складної системи в організаційно-методичну діяльність справочинства публічного управління і адміністрування ЗВО, що вимагає від усіх учасників освітнього процесу/академічної спільноти та стейкхолдерів забезпечення відповідності професійної компетентності та практичного досвіду власного професійного розвитку комунікативної культури як у статусі діючих, так і майбутніх фахівців сфери діловодства й застосування спеціально-визначених підходів і принципів до розроблення адміністративно-розпорядчих, організаційно-методичних і психолого-педагогічних процедур реалізації впровадження моделі складної системи з п'ятьма блоками комплектації та методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти з воркшопом «Я-стратегія професійного розвитку комунікативної культури» та методичного організатору (каскадній – на рівнях та ступенях, ітераційно-циклическій – у динамічних моделях) підтримки забезпечення як самостійного освітньо-наукового проєкту в ЗВО, який по праву набуває ознак відповідності окремого наукового продукту в якості захисних положень.

Модель включає підсистеми у блоках: 1. Цільового призначення соціального замовлення на профпідготовку та розвиток фахівців сфери діловодства згідно модулів взаємодії системного управління у ЗВО та мультимодусів документопорядження у системі неперервної освіти (соціально-попитова підсистема); 2. Триадна архітектура системної неперервної організації формування та профрозвитку комунікативної культури фахівців сфери

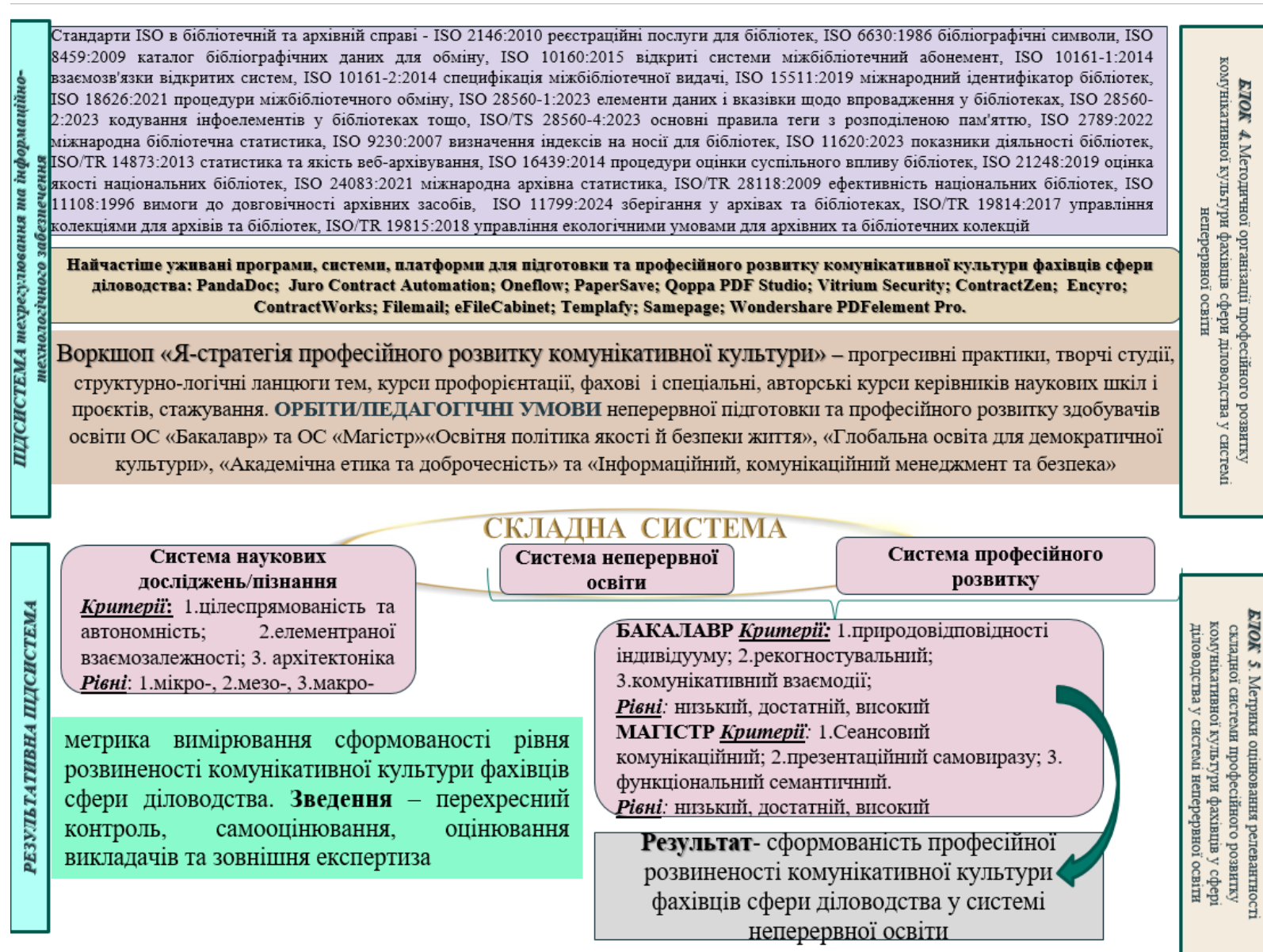

Рис.1. Модель складної системи професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти

діловодства у системних складових – наукового дослідження, освіти та розвитку (триада підсистема); 3. Концептуально-методологічний складної системи з організаційно-методичним, критеріальним апаратом оцінювання результатів – ефективності моделі та методики організації профрозвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти (концептуально-методологічна та організаційно-методична підсистеми); 4. Методичної організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти (підсистема технічного регулювання та інформаційно-технологічного забезпечення) та 5. Метрики оцінювання релевантності складної системи професійного розвитку комунікативної культури фахівців у сфері діловодства у системі неперервної освіти (результативна підсистема).

Розроблено, обґрунтовано, упроваджено та апробовано воркшоп «Я-стратегія професійного розвитку комунікативної культури» – прогресивні практики, творчі студії, структурно-логічні ланцюги тематичної проблематики, курси профорієнтації, фахові і спеціальні, авторські курси керівників наукових шкіл і проєктів, стажування в орбітах (як педагогічних умовах ефективності моделі та методики) проблемно-інтегрованих модулів «Освітня політика якості й безпеки життя», «Глобальної освіти для демократичної культури», «Академічна етика та доброчесність» та «Інформаційний, комунікаційний менеджмент та безпека» неперервної підготовки та професійного розвитку здобувачів освіти ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр».

Визначено результативну підсистему за метрикою вимірювання рівня сформованості професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства, передбачено оцінювання зведень – перехресного контролю, самооцінювання, оцінювання викладачів та зовнішню експертизу. Виокремлено у системах *наукових досліджень/пізнання – критерії*: цілеспрямованість та автономність; елементарної взаємозалежності; архітектоніки (змістовно-структурного наповнення) на рівнях: мікро-, мезо- та макро-організації; *складової системи неперервної освіти та професійного розвитку для ОС «Бакалавр» критерії*: природовідповідності індивідууму; рекогностувальна та комунікативна взаємодія на рівнях (низький, достатній та високий) та для ОС «Магістр» *критерії*: сеансовий комунікаційний; презентаційний самовиразу та функціональний семантичний на рівнях (низький, достатній та високий). Визначено результат – сформованість професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

Схарактеризовано організаційно-методичну підсистему керування кейсом ЗВО, яку сформовано для раціональної доцільності організаційно-розпорядчих процедур справочинства та забезпечення функціонального призначення ключових видів публічного управління та адміністрування інституцією; її аналіз передбачає застосування методу портфельного аналізу у напрямках дослідження методологічного потенціалу:

- індивідуальних і колективних оцінок та експертиз, також стейкхолдерів академічного базису з огляду на забезпечення відповідності якості і безпеки життєдіяльності у процесі надання освітніх і наукових послуг, соціальної і інформаційної підтримки згідно з визначеним рівнем якості організації підготовки з інформаційно-технологічними платформами сервісу та захисту безпековості, накопичення фінансового забезпечення та мінімізації небезпек, збитків в інституційній діяльності ЗВО;

- розроблення необхідних організаційно-управлінських процедур ресурсозабезпечення, ресурсорозподілу з огляду диференційованих активів основних видів статутної діяльності для оптимізації інституційного, публічного управління та адміністрування,

міжінституційної співпраці з органами та представниками місцевого самоврядування, регіонального управління соціокультурною організацією діяльності та міжнародного партнерства;

– кращих практик для раціоналізації й оптимізації освітнього процесу в системі неперервної освіти для сприяння зайнятості та професійному розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства, зокрема, та широкому загалу здобувачів освіти та користувачів сервісної підтримки, а також накопичення прибутку поряд зі витратами кейсу зі прогностикою можливих ризиків за усіма видами безпеки;

– оцінної метрики результатів діяльності та ефективності адміністративно-розпорядчих процедур справочинства, в тому числі процесів поліпшення у системі менеджменту якості в академічному просторі, розроблення напрямів усунення, прогнозування і запобігання систематичних і несистемних невідповідностей вимогам якості та небезпек життєдіяльності за класифікаційними ознаками видів їх забезпечення та дотримання.

Обґрунтовано, розроблено й впроваджено алгоритм методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти, який полягає у застосуванні найбільш ефективних *методів, інструментів розвитку фахівців «TOP-SIX»*:

1) групові/колективні тренінги у форматах лекцій, практичних і лабораторних занять, демонстрація навчальних матеріалів, підкастів проблемно-тематичних дискусій (аудіопрограм, цифрових освітніх ресурсів, в т.ч. медіа) формалізовані локаційні, так і онлайн релокаційні під керівництвом викладача; неформалізовані під керівництвом (відео-демонстрації, проблемно-тематичні блоги та стріми). Перші сприяють опануванню алгоритмізацією і процедурами для справочинства в професійній діяльності, а другі забезпечують підвищення рівня когнітивного потенціалу фахівців сфери діловодства для вивчення сучасних тенденцій специфіки виконання посадових обов'язків. В якості універсальних інструментів професійного розвитку фахівців тренінги застосовано для опанування інформаційно-технологічними процесами та процедурами документовпорядження за цільовим призначенням сфер зайнятості (професійної та соціальної), формування загальних компетенцій – мовленнєвих, комунікативних, лідерських, креаційних, технологічних, соціально-психологічних, цивільних, стратегічних, конфліктологічних тощо;

2) кадрова ротація фахівців згідно з посадовими обов'язками – ініціативна чи за адміністративним розпорядженням зміна амплуа ролей, що сприяє професійному зростанню фахівців сфери діловодства за рахунок виконання не притаманного функціоналу професійних завдань і доручень; організація горизонтальної та вертикальної кадрової ротації здійснюється в разі – першої через перерозподіл завдань в групах/командах для набуття не притаманного практично-корисного досвіду та уникнення тривіальних підходів зашореності щоденної праці завдяки реструктуризації службового функціоналу; другої – стажистам-працівникам доводять розлогі завдання та делегують повноваження для посилення лідерської ролі в колективі, що в майбутньому проєктується на перспективи кадрового росту та проєктує уможливлення обіймання вищих посад; сприяє встановленню професійного резерву перспективних кадрів, спроможних до професійного розвитку, перекваліфікації з відповідною соціальною відповідальністю; спосіб тренування адаптивної здатності та мобільності фахівців сфери діловодства сприяє покращенню технологічного рівня, витривалість до підвищення навантажень, що забезпечує формування компетенцій тайм-менеджменту, психолого-

компенсаторних, самоосвіти та самоменеджменту;

3) наставництво – інструмент індивідуального або колективного коучингу розвитку кадрів, коли більш досвідчені управлінці чи майстри справи беруть під патронат стажерів для організації інтенсивної передачі майстерності; характеризується певними недоліками – зокрема, неефективністю витрат власних зусиль і часу більш компетентними працівниками на навчання стажерів, також кумуляція професійного зростання на відміну від нульового рівня набуття на відміну від рівнотипних умов його набуття; праксеологія наставництва/коучингу визначає компетенції лідерства та управління в ієрархії стажистів-керівників середньої ланки в умовах персонального стажування й передавання специфіки професійної майстерності за семантикою цільового призначення інституції;

4) конференції, семінари, круглі столи, дискурси, робочі групи –передбачають набуття практично-корисного досвіду корпоративної, міжособистої, міжінституційної взаємодії з партнерами, співробітниками й персоналом з аналогічними повноваженнями та посадовими обов'язками для обміну сучасними стратегіями організації праці; сприяють опануванню сучасних конкретно-наукових і міждисциплінарних наукових кейсів знань, мистецтва риторики, апробації та їх застосуванню на практиці, що загалом забезпечує особисте й професійне зростання та інституційний розвиток установи;

5) огляд та зведення 360 (з англ. – overview) – освітньо-практичний інструментарій провідних інституцій, що передбачає збір інформації, відгуків про стажиста-співробітника від представників ділового ком'юніті щодо якості виконання професійних обов'язків та невідповідностей, які варто коригувати в програмі стажування; до переваг методичного інструменту віднесено цільовий компонент орієнтації програми для колег на позитиви та негативи в роботі, а до недоліків – фактичні витрати часу на аналіз відгуків і зведень; сприяє формуванню та розвитку ключових, загальних та фаховоспеціальних компетенцій комунікацій міжособистих, корпоративних, психолого-педагогічних і лідерських, у т.ч. щодо розвитку комунікативної культури стажистів;

6) нагляд, самоаналіз, організація контролю ефективності праці передбачають регулювання управління метрикою обліку часових затрат стажистами-співробітниками та вироблення системи обліку часу праці, дотримання виконавської дисципліни та внутрішнього розпорядку праці, моніторингу невідповідностей для корегування негативних аспектів як для координаторів-керівників, так і підлеглих; функціонал системи обліку часу праці включає як власне автоматизований облік, так і неявки на роботу, спізнення, тривалу бездіяльність під час робочого часу; фіксація порушень, у т.ч. несанкціонованого використання сторонніх цифрових ресурсів непередбачених в установчій діяльності, оповіщувач персоналу щодо порушень та невідповідностей для швидкого усунення й коригування (з відома та без керівництва), моніторинг досягнень чи зменшення ефективності праці персоналу (кожного представника); інструмент позиціонується як мотиватор до професійного розвитку комунікативної культури стажистів-фахівців та чинник стимулу до відповідності професійного рівня та встановлення потреб його підвищення.

Розроблено та впроваджено воркшоп *«Я-стратегія професійного розвитку комунікативної культури»* для фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти (далі – Воркшоп), який потрактовано в авторському визначенні поліаспектного бачення:

- теоретико-практичного заходу інтенсивного характеру активації формування потенціалу професійної розвиненості комунікативної культури фахівців; практико-орієнтованого методу навчально-науково-пізнавальної діяльності в самостійній роботі

колективу груп під час взаємодії комунікування; *засоби* становлення, адаптації, зростання, самоорганізації, самоосвіти, самоменеджменту траєкторії успіху досягнення цільового призначення мети при вирішенні проблемно-тематичних завдань; *форми* організації підготовки та професійного розвитку (синергії теорії, методики та практики педагогіки праці щодо формування й розвитку комунікативної культури) із практичним впровадженням набутих компетенцій і компетентностей і власного досвіду в системну професійно-орієнтовану діяльність фахівців у малих групах; сприятливе пізнавально-діяльнісне *середовище* навчання на практиці та формування професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти; активний інструмент розвитку як представників установи, майбутніх фахівців-стажистів, так і організацій в цілому завдяки згуртованості та консолідації зусиль методологічних потенціалів організації формування та професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти;

- у видах реалізації студіювання/стажування в майстернях різних видів організації (онлайн, офлайн та змішаного локаційного та релокаційного формату): проблемно-інтегрованих *марафонів і хакатонів* під керівництвом викладачів, експертів та інших стейкхолдерів із фідбеком (динамічних та утермінованих в організації освітнього процесу зі вмонтуванням до теоретичної та практичної підготовки (курсової, семестрової, циклової, дисциплінарної та міждисциплінарної; у тижнях, декадах та наскрізної, ступеневої/рівневої) для консолідації зусиль проблемних груп фахівців як задіяних, так і майбутніх для розроблення стратегії і плану вирішення визначеної проблеми, створення інформаційних додатків та інформаційно-телекомунікаційних сервісів для сфери діловодства); корпоративного комунікування *тімбілдінгів та майстер-класів* для синхронізації та раціоналізації командних комунікацій та забезпечення ефективності системної професійної діяльності в організації за рахунок розвиненості рівня комунікативної культури у фахівців; практико-орієнтованих *студій* з набуття та удосконалення власної професійної майстерності представників малих груп для галузі культура та мистецтво; колективної командної взаємодії для продукування гіпотез та ідей, вироблення концепції і стратегії комунікативної культури при здійсненні *мозкових атак* та дискурсів та забезпечення професійної розвиненості креаційного, критичного та логічного мислення, компетенцій мистецтва риторики, самостійного комунікативного та комунікаційного менеджменту (в т.ч. антикризового з мотивацією асертивної поведінки), академічної культури та етики.

Запропоновано алгоритм організації Воркшопу за планом: встановлення освітньої та персональної мети; визначення проблеми і завдань для вирішення та формулювання теми і тематичних рубрик для організації колективної роботи в малих групах; визначення ефективного формату; обґрунтування та розроблення програми, календарно-тематичного плану, утермінування, комплектування груп, розподіл ролей (менеджер, аналітик, відповідальний за ресурсозабезпечення та ресурсорозподіл «скарбник», експерт фокус-групи, доповідач) майбутніх фахівців-стажистів, викладачів, експертів і стейкхолдерів; забезпечення методичного організатору його проведення.

Установлено переваги Воркшопу – практична орієнтація підходів організації; ефективність економічних витрат; активне корпоративне комунікування в стилі нетворкінгу; програмування позитивної динаміки групової професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти з експертним оцінюванням та самооцінюванням; формат якісної організації праці при роботі з інформацією, технологічному забезпеченні корисних практик продукування та обміну ідеями та досвідом у

випадку, коли кожен представник/стажист, викладач, експерт, стейкхолдер активно взаємодіють у процесі комунікування, що сприяє досягненню порозуміння/консенсусу у виробленні новаторських креаційних стратегій розвитку.

Розроблено зміст і структуру Воркшопу у форматі хакатону з 4-ма функціональними орбітами проблемно-інтегрованих модулів «Освітня політика якості й безпеки життя», «Глобальної освіти для демократичної культури», «Академічна етика та доброчесність» та «Інформаційний, комунікаційний менеджмент та безпека» неперервної підготовки та професійного розвитку здобувачів освіти ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр». Мета воркшопу – усунення бар'єрів у складній системі професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти через формування індивідуальних стратегій *«Я-стратегія професійного розвитку комунікативної культури»* задля досягнення соціальної згуртованості й консолідації зусиль кожного учасника і стейкхолдерів у забезпеченні сформованості професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

Сформовано проблемно-тематичну рубрикацію для її імплементації в теоретичну і практичну підготовку майбутніх бакалаврів і магістрів згідно з визначеними орбітами – *«Глобальна освіта для демократичної культури»* у темах: 1. Стратегія глобальної освіти для демократичної культури у забезпеченні професійного розвитку комунікативної культури фахівців; 2. Місце комунікативної культури в еталонній рамці компетенцій демократичної культури; 3. Національна політика розбудови сфери освіти, науки й інноватики в контексті глобальної освіти для демократичної культури; 4. Роль студентського самоврядування в управлінні процесами глобалізації освіти для демократичної культури; 5. Інклюзивні освітні практики глобальної освіти демократичної культури; 6. Цифрові трансформації ринків праці та професійної освіти та розвитку комунікативної культури в їх задоволенні; 7. Моніторинг якості в системі глобальної освіти для демократичної культури; 8. Начальна програма дисципліни *«Глобальна освіта для демократичної культури»*; 9. Професійний розвиток комунікативної культури академічного персоналу в контексті глобальної освіти для демократичної культури; *«Академічна етика та доброчесність»* у темах: 1. Правове та технічне регулювання академічної етики та доброчесності; 2. Стратегія академічної доброчесності ЗВО; 3. Процедури документування порядку з забезпеченням академічної етики та доброчесності; 4. Інформаційні програми-сервіси запобігання академічній недоброчесності; 5. Моделі зрілості академічної доброчесності в ЗВО; 6. Академічна культура, етика та доброчесність; 7. Роль керівництва та адміністративного апарату в забезпеченні академічної етики та доброчесності; 8. Цінності академічної етики та доброчесності в корпоративній культурі ЗВО; 9. Розвиток академічної культури доброчесності : роль освіти, науки й інноватики; 10. Транспарентність науково-метричного реноме ЗВО; 11. Нагляд, методологія, аудит, оцінювання ефективності систем академічної доброчесності; 12. Моніторинг правозастосування у системі академічної доброчесності ЗВО; 13. Аналіз проєктних активів (НДР, НТР, соцпроєкти, індивідуальні ініціативні проєкти) ЗВО щодо забезпечення академічної етики та доброчесності; 14. Роль академічної етики та доброчесності у забезпеченні інформаційної і комунікаційної безпеки; *«Освітня політика якості й безпеки життя»* у темах: 1. Методологія освітньої політики якості та безпеки життєдіяльності соціокультурних форм: нормативно-правове та технічне регулювання; інформаційно-технологічні та методичні засоби мережевої організації систем підготовки та професійного розвитку фахівців; 2. Понятійно-категоріальний апарат освітньої політики якості та безпеки життєдіяльності соціокультурних форм; 3. Теоретичні засади

розробки систем функціонування соціокультурних формах в освіті, науці та інновації, академічного сервісу для формування освітньої політики; 4. Забезпечення публічне управління та адміністрування соціокультурних форм у сфері освіти, науки й інноватики при реалізації сталого розвитку; 5. Освітня політика якості та безпеки життєдіяльності соціокультурних форм та особливості систем документопорядження в публічному управлінні та адмініструванні ЗВО; 6. Моніторинг якості та безпеки життєдіяльності соціокультурних форм за профілем семантики в закладах освіти; 7. Управління якістю та безпекою життєдіяльності соціокультурних форм за профілем семантики – адмінзабезпечення інституційного регулювання публічної сфери представлення соціокультурних форм; 8. Стратегії ефективності функціонування систем неперервної освіти при забезпеченні освітньої політики якості й безпеки життєдіяльності у закладах освіти; 9. Формування якості та безпеки соціокультурних форм у організації систем неперервної освіти для пролонгованої зайнятості впродовж життя; 10. Методологічні засади індивідуального і колективного експертного оцінювання освітньої політики якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм у системі неперервної освіти ЗВО; 11. Національні та міжнародні вектори освітньої політики якості та безпеки життєдіяльності соціокультурних форм ЗВО, її індикатори; 12. Національна політика у сфері освіти, науки й інноватики; 13. Стан та перспективи розвитку освітньої політики якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм ЗВО в Україні; 14. Розробка освітнього компоненту освітньої політики якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм ЗВО; *«Інформаційний, комунікаційний менеджмент та безпека»* у темах: 1. Інформатизація, цифровізація та комунікаційний менеджмент суспільства наукових знань; 2. Дотичність та відмінності понятійно-категоріального апарату у сфері інформаційного, комунікаційного менеджменту та безпеки; 3. Роль інформаційно-комунікаційного менеджменту в персональній та інституційній безпеці захисту даних; 4. Інформаційний, комунікаційний менеджмент і безпека у сфері діловодства/справочинства; 5. Інформаційний, комунікаційний менеджмент і безпека у сфері бібліотечної справи; 6. Інформаційний, комунікаційний менеджмент і безпека у сфері архівної справи; 7. Інформаційна архітектура управління та безпека систем комунікацій; 8. Інформаційна політика у сфері освіти, науки й інноватики; 9. Стратегія інформаційної безпеки України; 10. Міжнародні інформаційно-комунікаційні мережі та їх роль у забезпеченні політики управління якістю; 11. Інформаційно-комунікаційне забезпечення менеджменту; 12. Інформаційна безпека в управлінні кадровим персоналом; 13. Комунікативний менеджмент: зміст, структура, функціональне призначення; 14. Глобалізація комунікативного менеджменту та її роль у формуванні безпеки.

Упроваджено Воркшоп у форматі інтерактивного онлайн хакатону з вищевказаними 4-ма функціональними орбітами освітньо-професійні програми майбутніх бакалаврів та магістрів у циклах – загальної («Глобальної освіти для демократичної культури», «Академічна етика та доброчесність») та професійної («Освітня політика якості й безпеки життя» та «Інформаційний, комунікаційний менеджмент та безпека») професійної підготовки до 25% витрат теоретичної, практичної та самостійної підготовки (зі 100% ОПП): бакалаврат 25% теоретичної, 45% практичної (навчальні – ознайомча, культурологічна, інформаційно-аналітична, професійно-орієнтовані виробничі – професійна та переддипломна) та 30% самостійної роботи (зі 25% у 100% ОПП); магістратура до 30%, з них 20% теоретичної, 50% практичної та 30% самостійної роботи (зі 30% у 100% ОПП).

До методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти включено *комплекс методик розробки*

навчальних програм у орбітах проблемно-інтегрованих модулів та методологію досліджень у однойменних напрямках – «Освітня політика якості й безпеки життя», «Глобальної освіти для демократичної культури», «Академічна етика та доброчесність» та «Інформаційний, комунікаційний менеджмент та безпека» для здобувачів освіти ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр». Результати – набуття професійної розвиненості комунікативної культури здобувачів освіти у власній Я-стратегії шляхом позбуття бар'єрів вільного та публічного комунікування, доповіді, презентації в ефективній взаємодії партнерства корпоративної культури колективів, опанування мистецтва риторики та інформаційних комунікацій, управління й політики якості та безпеки життєдіяльності, напрацювання практичного досвіду в компетенціях і компетентностях, освоєних проблемно-тематичних рубрик визначених орбіт в межах ОПП як інноваційної складової методики організації Воркшопу.

У п'ятому розділі **«Педагогічний експеримент апробації та встановлення ефективності моделі та методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти»** сплановано, реалізовано та представлено результати педагогічного експерименту, у ході якого встановлено ефективність моделі та методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти з експертним заключенням.

Для оцінювання ефективності впровадження складної системи професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти задіяно здобувачів освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», галузі знань 02 «Культура та мистецтво» експериментального майданчику провідних ЗВО – Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Заклад вищої освіти «Академія рекреаційних технологій і права», Національний транспортний університет. Загалом вибірка респондентів склала 720 осіб, із них освітнього ступеня «Бакалавр» – 460 осіб та освітнього ступеня «Магістр» – 260 осіб. Етапи педагогічного експерименту (аксіологічний, скринінговий, констатувальний, формувальний та експертний) виокремлено з метою оцінювання рівня сформованості професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти за розробленими програмою дослідження та критеріальним апаратом. На аксіологічному та скринінговому здійснено діагностику мотивації (мотиваційний протокол) та складових загальних і спеціальних компетенцій та компетентностей, в тому числі початкової сформованості професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти (формуляр діагностики).

На констатувальному етапі педагогічного експерименту реалізовано рівномірний розподіл на контрольну (далі – КГ) та експериментальну (далі – ЕГ) групи, а саме для освітнього ступеня «Бакалавр» – КГ (228 осіб) та ЕГ (232 особи) та для освітнього ступеня «Магістр» – КГ (132 особи) та ЕГ (128 осіб).

Аналіз результатів дослідження на констатувальному етапі педагогічного експерименту засвідчив, що рівень сформованості професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства в здобувачів освіти ЕГ та КГ є майже однаковим, різниця становить в середньому 0,3% (ОС «Бакалавр») та 1,7% (ОС «Магістр»), що вказує на однорідність груп за даними критеріями. Ефективність підтверджено на формуальному етапі педагогічного експерименту, а саме показники сформованості професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти (авторська

анкета) встановлено в ЕГ та КГ (у %) відповідно для: ОС «Бакалавр» на рівнях за критеріями – низький (відповідно 12,5 і 30,3 % – за критерієм природовідповідності індивідууму, 19,0 та 31,1 % – за рекогностувальним, 31,5 і 44,7 % – за комунікативною взаємодією); достатній (56,0 і 46,9 % – за критерієм природовідповідності індивідууму, 54,7 і 48,7 % – за рекогностувальним, 48,7 і 43,0 % – за комунікативною взаємодією); високий (31,5 і 22,8 % – за критерієм природовідповідності індивідууму, 26,3 і 20,2 % – за рекогностувальним, 19,8 і 12,3 % – за комунікативною взаємодією); ОС «Магістр» відповідно на рівнях за критеріями – низький (відповідно 14,1 і 23,5 % за сеансовим комунікаційним критерієм, 9,4 та 33,3 % – за презентаційним самовиразу, 16,4 і 38,6 % – за функціональним семантичним); достатній (57,0 і 55,3 % – за сеансовим комунікаційним критерієм, 65,6 і 50,0 % – за презентаційним самовиразу, 61,7 і 47,0 % – за функціональним семантичним); високий (28,9 і 21,2 % за сеансовим комунікаційним критерієм, 25,0 і 16,7 % – за презентаційним самовиразу, 21,9 і 14,4 % – за функціональним семантичним) (табл.1 та табл. 2).

Таблиця 1

Зведені показники рівнів сформованості професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства (ОС «Бакалавр»)
ЕГ і КГ у системі неперервної освіти до і після педагогічного експерименту, у %

Рівні	Групи	Критерії								
		природовідповідності індивідууму			рекогностувальний			комунікативний взаємодії		
		К	Ф	Δ	К	Ф	Δ	К	Ф	Δ
Високий	ЕГ	22,8	31,5	+8,7	20,3	26,3	+6,0	12,5	19,8	+7,3
	КГ	22,8	22,8	0,0	20,2	20,2	0,0	12,3	12,3	0,0
Достатній	ЕГ	41,0	56,0	+15,0	40,1	54,7	+14,6	40,9	48,7	+7,8
	КГ	41,2	46,9	+5,7	40,4	48,7	+8,3	40,8	43,0	+2,2
Низький	ЕГ	36,2	12,5	-23,7	39,6	19,0	-20,6	46,6	31,5	-15,1
	КГ	36,0	30,3	-5,7	39,4	31,1	-8,3	46,9	44,7	-2,2

Таблиця 2

Зведені показники рівнів сформованості професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства (ОС «Магістр»)
ЕГ і КГ у системі неперервної освіти до і після педагогічного експерименту, у %

Рівні	Групи	Критерії								
		сеансовий комунікаційний			презентаційний самовиразу			функціональний семантичний		
		К	Ф	Δ	К	Ф	Δ	К	Ф	Δ
Високий	ЕГ	18,8	28,9	+10,1	14,1	25,0	+10,9	10,9	21,9	+11,0
	КГ	20,5	21,2	+0,7	14,4	16,7	+2,3	12,9	14,4	+1,5
Достатній	ЕГ	47,6	57,0	+9,4	46,1	65,6	+19,5	43,0	61,7	+18,7
	КГ	47,7	55,3	+7,6	45,5	50,0	+4,5	43,2	47,0	+3,8
Низький	ЕГ	33,6	14,1	-19,5	39,8	9,4	-30,4	46,1	16,4	-29,7
	КГ	31,8	23,5	-8,3	40,1	33,3	-6,8	43,9	38,6	-5,3

За результатами експертного заключення встановлено, що ефективність моделі та методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти за 100-бальною шкалою експертами-практиками оцінено у 86 балів.

ВИСНОВКИ

1. Здійснено культурологічний аналіз історії, теоретичний та контент-аналіз стану розробленості педагогічної проблеми в дефініціях потрактування професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти. У результаті теоретичного аналізу дослідження стану та перспектив розвитку системи неперервної освіти й професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства встановлено, що неперервна освіта є ключовим чинником підвищення їх професійної компетентності, адаптації до змін у професійному середовищі та вдосконалення комунікативних навичок. У науковій літературі значний масив праць присвячено обґрунтуванню та розкриттю стану розробленості теоретичних і методичних засад професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства в умовах неперервної освіти. Ця проблема охоплює широкий спектр аспектів, зокрема питання теорії, методики, організації та змісту професійної підготовки. Розвиток комунікативної культури вимагає формування новітніх дефініцій і концепцій, які б враховували сучасні тенденції в освіті та професійній сфері, а також мають містити не лише класичні аспекти, пов'язані з мовленнєвою грамотністю та етикою спілкування, але й нові підходи, що враховують цифрову грамотність, використання сучасних інформаційних технологій у комунікації та міжкультурну компетентність.

Сформульовано з конкретизацією дефінітивного змісту, що «професійний розвиток» це: *процес* неперервного навчання – здобуття компетенцій та кваліфікацій або підтримка професійних повноважень на освітньо-професійних (бакалавр, магістр) та освітньо-наукових (доктор філософії й доктор наук) ступенях в умовах формальної, неформальної та інформальної організації, також за участі в роботі академічних зібрань (конференцій, форумів, симпозіумів та круглих столів); *система неперервної освіти*, яка базується на практиці самоосвіти, самоменеджменту якості й безпеки управління професійним зростанням комунікативної культури особи/фахівців; *мультисистемний феномен*, платформами якого є соціальний, пізнавальний, інформаційний та семантичний модусами; *спосіб* складного, мережевого, інформаційно-аналітичного проєктування неомоделей наукового дослідження/пізнання, неперервної освіти та професійного перспективного поступу оптації, профорієнтації, підготовки, самовдосконалення професійної розвиненості комунікативної культури та компетентності, професіоналізації у етапах, професійної майстерності та спроможності для пролонгованої зайнятості; *стратегія* самореалізації у досягненні цілей професійного й соціального запитів на підготовку та розвиток фахівців з соціальною та екологічною відповідальністю за майбутнє; *соціокультурні форми організації неперервної освіти та професійного зростання фахівців*, які реалізується після працевлаштування в контексті аксіологічного футуризму та ролі глобальної освіти демократичної культури в сталому розвитку; професійне навчання та розвиток фахівців у галузі знань 02 «Культура та мистецтво» сфери/спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» з організації системної діяльності документопорядження за цільовим призначенням *фахівців сфери діловодства* з відповідним потенціалом сформованої їх розвиненості комунікативної культури (за показниками – суб'єктної/об'єктної компетентності – як суб'єкта справочинства, так і як об'єкт управління суб'єктами документопорядження) як здобувачів/слухачів та курсистів, так і зайнятих працівників – ділового адміністрування, організації роботи із представниками громадськості та керівниками з управління персоналом, управління об'єднаннями та громадами; інформаційно-комунікаційної організації, управління базами

даних; працівників архівів, бібліотекарів, адміністративних операціоністів та технологів інформсховищ, архівних, е-бібліотечних фондів; фахівців соціально-інформаційної підтримки та правового та соціального сервісу, гарантій безпеки та технічного регулювання; керівників, менеджерів ІКТ, системного адміністрування е-врядування; адміністраторів та представників експертних груп з інформаційного моніторингу та контролю; дорадників документального справочинства цивільних, адміністративних та правничих, організаційно-розпорядчих процедур, інформаційного консалтингу; інспекторів, уповноважених органами контролю, державних службовців.

2. У ході методологічного, факторного, компаративного та системного аналізу проблематики та векторів професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти: визначено основоположні мультимодуси справочинства/документовпорядження/ діловодства системи неперервної освіти; встановлено доцільність практично-корисних практик професійної підготовки й розвитку фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи в аспектах ідеальних умов та відповідно за цільовим призначенням зайнятості фахівців сфери діловодства, а також за умов соціальної турбулентності; розкрито соціальні орієнтири інформатизації та адміністрування документовпорядження систем підготовки кадрів у ЗВО та їх професійного розвитку (за семантикою призначення з уточненням груп різночинних категорій фахівців). Обґрунтовано в авторському трактуванні тлумачення поняття «методологія формування комунікативної культури». Конкретизовано: систему чинників, які впливають на якість методологічного потенціалу формування та професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти; предметну область наукового пошуку шляхів розв'язання методологічних проблем і перспектив професійної підготовки та розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства. Розкрито й ~~структуру~~ структуровано «складові архітектури ієрархії методології формування та професійного розвитку комунікативної культури».

3. Сформовано актуалізацію синергетики концепцій наукового пошуку та реалізації системи; обґрунтовано синергію їх концептуалізації та розроблено складну систему професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти як систему, так і модель, і спосіб організації синергетичної взаємодії цілісної єдності п'яти блоків компонентного складу підсистем, узгоджених у видах системної діяльності за цілями та в засобах наукового пізнання – отримання наукових знань (знання та методи пізнання); системного аналізу – встановлення та вивчення проблеми (інформаційний базис, методи його аналізу); системного моделювання – проєктування моделі складної системи (методи концептуального й імітаційного моделювання аналогій); системної архітектури конструкту моделі – розроблення й впровадження системи (методи структурно-організаційного та –функціонального конструювання); системної діагностики – праксеологія моделі складної системи та методики організації професійного розвитку комунікативної культури майбутніх фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти (методи діагностування); системного оцінювання – оцінна метрика системи (теорія і методика оцінювання професійної підготовки та розвитку комунікативної культури майбутніх фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти). Визначено алгоритм змісту системної діяльності, а саме: вивчення об'єкта і його предмета; вивчення проблеми дослідження методами аналізу; побудова формальної або нативної моделі системи; проєктування та опрідмечення системи; встановлення відхилень і невідповідностей від імітаційної норми у

функціоналі та архітектурі системи; оцінка та експертиза ефективності системи та її потенційної значимості для модернізації її змісту та структури для вирішення педагогічної проблеми дослідження.

Складна система професійного розвитку комунікативної культури майбутніх фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти – це цілісна єдність складових п'яти блоків і їх компонентів підсистем (цільової мультимодусної; соціально-попитової; триади системної неперервної організації – наукового дослідництва, неперервної освіти, професійного розвитку фахівців; концептуально-методологічної в концептах – фундаменталізму аксіоматики та раціональності узгодження мети; епістемологізму; академічного космополітизму; онтологізму і нонконформзму; аксіологічного футуризму та ноосферизму; організаційно-методичної з методичним органайзером і методикою організації професійного розвитку комунікативної культури майбутніх фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти в триаспектності методів – дослідження, методів і форм організації, методів і форм навчання, забезпечення засобами технічного регулювання та інформаційно-технологічного забезпечення – стандартів ISO трьох блоків структурно-логічної організації, а саме: з *організації підготовки та професійного розвитку* (9001, 9004, 17025, 27001, 26000, SA 8000, 14001, 45001, 22000, HACCP, FSSC, ISO/IEC 38500, ДС професійної (професійно-технічної) освіти з професії 4144 «Діловод»); з *інформаційної діяльності* (2709:2008, 8777:1993, 12083:1994, 15836-1:2017, 15836-2:2019, 17933:2000, 20614:2017, 21127:2023, 23950:1998, 9707:2008, 11798:2023, 21110:2019; ДСТУ 4163:2020; ДСТУ ISO/IEC 27701:2022); в *бібліотечній та архівній справі* (2146:2010, 6630:1986, 8459:2009, 10160:2015, 10161-1:2014, 10161-2:2014, 15511:2019, 18626:2021, 28560-1:2023, 28560-2:2023, ISO/TS 28560-4:2023, 2789:2022, 9230:2007, 11620:2023, ISO/TR, 21248:2019, 24083:2021, ISO/TR 28118:2009, 11108:1996, 11799:2024, ISO/TR 19814:2017, ISO/TR 19815:2018); програмного забезпечення програм і платформ для проблемно-інтегрованих модулів «Освітня політика якості й безпеки життя», «Глобальна освіта для демократичної культури», «Академічна етика та доброчесність» та «Інформаційний та комунікаційний менеджмент» неперервної підготовки та професійного розвитку здобувачів освіти ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр», організації змістового наповнення воркшопу «Я-стратегія професійного розвитку комунікативної культури»; результативної – метрики оцінювання зведень – категоріальний апарат (наукового дослідження, системи неперервної освіти та професійного розвитку) у триаді – інформаційно-аналітичної, мережевої організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства. Загалом складну систему (як базову еталонну модель взаємодії відкритих систем і підсистем) спроектовано та візуалізовано як абстрактну модель інституційної та міжінституційної комунікацій – інформаційно-аналітичної, мережевої організації та впровадження мережевих процедур на основі захисних положень дисертаційного дослідження теорії та методики професійної підготовки та розвитку комунікативної культури майбутніх фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

4. Розроблено, обґрунтовано та апробовано методичний органайзер педагогічного дослідження, методика організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти з воркшопом «Я-стратегія професійного розвитку комунікативної культури» для фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

Розроблено, обґрунтовано та апробовано методика організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти, яка полягає

у застосуванні найбільш ефективних методів, інструментів розвитку фахівців «*TOP-SIX*»: 1) групових/колективних тренінгів; 2) кадрової симуляції ротації у відповідності до посадових інструкцій установи (на практиці або навчанні); 3) власної чи групової апробації в якості наставництва, коучингу, патронату, стажування, передавання майстерності, управління лідерством; 4) апробації власних і колективних дослідницьких і експертних доробків і заключень; 5) самоаналіз і звітування 360 щодо відповідності, відгуки про стажистів від представників стейкхолдерів; 6) нагляд і самоаналіз ефективності виконавчої дисципліни та професійної відповідності праці. Розроблено та впроваджено процедуру проведення воркшопу «Я-стратегія професійного розвитку комунікативної культури» в авторському баченні: теоретико-практичного заходу; практико-орієнтованого методу навчально-науково-пізнавальної діяльності та самостійної роботи; форм організації підготовки та професійного розвитку зі впровадженням набутих компетенцій і компетентностей і власного практичного досвіду; забезпечення пізнавального діяльнісного середовища сприяння навчанню під час практики та формуванню професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти; організації студіювання/стажування в майстернях різного профілю у форматі марафонів і хакатонів з наставництвом і патронатом стейкхолдерів, тімбілдінгів та майстер-тренінгів з набуття та удосконалення власної професійної майстерності представників у мікрогрупах, під час мозкових штурмів, дискусій для забезпечення професійної розвиненості, компетенцій самоменеджменту, ораторської майстерності, академічної культури та етики. Розроблено план, зміст і структуру воркшопу «Я-стратегія професійного розвитку комунікативної культури», встановлено його переваги. Сформовано й апробовано проблемно-тематичну рубрикацію для її імплементації в теоретичну й практичну підготовку здобувачів освіти ОС «Бакалавр» і «Магістр» згідно з визначеними орбітами – «Освітня політика якості й безпеки життя», «Глобальна освіта для демократичної культури», «Академічна етика та доброчесність» та «Інформаційний, комунікаційний менеджмент та безпека».

5. Обґрунтовано та розроблено програму дослідження у 5-ти етапах (теоретичний, методичний, концептуальний, організаційно-методичний-проектувальний та експериментальний з експертним заключенням) педагогічної розвідки з врахуванням аксіологічного, скринінгового, констатувального, формувального та експертного етапів педагогічного експерименту. Уточнено формулювання «програма наукових досліджень», систематизовано за функціоналом діагностування, запобігання та вирішення визначених проблем сталого розвитку за цільовим призначенням реалізації програм дослідництва – стратегічних соціально-економічного, еколого-безпечного як галузевого, так і інституційного розвитку, науко-дослідницьких та науково-технічних робіт, також ініціативного характеру. Розкрито зміст і архітектуру програм з уніфікацією алгоритму їх розроблення. Сформульовано поняття процедури «оцінювання програми».

Розроблено критеріальний апарат оцінювання рівнів професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти за критеріями для майбутніх бакалаврів та магістрів на рівнях (високий, достатній та низький). Виокремлено рівні за критеріями (1 – сеансовий комунікаційний, 2 – презентаційний самовиразу та 3 – функціональний семантичний) для ОС «Магістр»: *високий* у здатностях, а саме 1 – до продуктивного виразу комунікаційного менеджменту, міжособистого та корпоративного спілкування за класифікаційними ознаками професійного функціоналу; до менеджменту, інформатизації, до сеансової організації зв'язку проблемно-тематичного рівня

високої комунікативної культури культурмистецького потенціалу фахівців сфери діловодства; 2 – до забезпечення доступу громадськості з інтерактивною міжособистою та колективною взаємодією інформаційних каналів комунікацій та спілкування за призначенням професійних сфер пролонгованої зайнятості та з врахуванням потреб інформаційних середовищ проблемного поля підготовки, розвитку та пізнання в здобутті високого рівня комунікативної культури та 3 – до забезпечення транспарентності, прозорості для розлогого доступу запитів громадянського суспільства в соціальних потребах організації мережових служб прикладного значення для комунікативної взаємодії, спілкування, задоволення сервісних потреб користувачів, упровадження корисних практик комунікативної культури фахівців сфери діловодства, у тому числі експертного оцінювання та вироблення процедур поліпшення якості справочинства в обслуговуванні населення забезпечення відповідності професійної розвиненості високого рівня комунікативної культури за семантикою її реалізації; *достатній* у здібностях, а саме 1 – усвідомлення та синергії сеансового управління комунікацій зв'язку, достатньо прийнятна схильність до сеансового управління в системі інформаційного менеджменту за функціональним призначенням організації рівнів комунікативної культури; 2 – усвідомлення необхідності представлення статусу особистості фахівця сфери діловодства, корпоративного реноме у відповідності до соціальних потреб налагодження комунікації, достатня схильність до кодово-атрибутивного виразу семіотики функціоналу комунікування в межах професійних середовищ зайнятості з врахуванням інформаційної мережі каналів зв'язку помірної комунікативної культури та 3 – достатньо прийнятного усвідомлення та синхронізації презентації комунікацій з мережевою доступністю інституційного та сервісного забезпечення служб, достатньо прийнятна схильність до атрибуції мережевого сервісу службових процедур справочинства функціональної організації комунікування з помірним рівнем комунікативної культури у забезпеченні доступу користувачів до мережових служб, задоволення прикладного попиту; *низький* у задатках 1 – сприйняття форм сеансового управління комунікацій зв'язку та спілкування на низькому рівні комунікативної культури; 2 – сприйняття атрибутизації представлення і кодування даних інформаційних потоків комунікації, форм, видів і типів зв'язку; недостатня схильність для презентації власного реноме, також до відповідності функціонального призначення комунікування побутового вжитку згідно низького рівня комунікативної культури та 3 – до сприйняття елементарних форм доступу до мережових служб організації функціоналу інформаційної взаємодії каналів зв'язку та комунікацій; недостатня схильність до мережевої організації прикладного виразу комунікування на побутово-вжитковому рівні низької комунікативної культури.

6. Обґрунтовано, розроблено та перевірено ефективність складної системи, однойменної моделі та методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти. Під час формувального етапу педагогічного експерименту встановлено позитивну динаміку сформованості професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти на рівнях за критеріями у %: сеансовий комунікаційний – високий рівень у ЕГ (+10,1) та КГ (+0,7), достатній у ЕГ (+9,4) та КГ (+7,6); презентаційний самовиразу – високий рівень у ЕГ (+10,9) та КГ (+2,3), достатній у ЕГ (+19,5) та КГ (+4,5); функціональний семантичний – високий рівень у ЕГ (+11,0) та КГ (+1,5), достатній у ЕГ (+18,7) та КГ (+3,8). Здійснено експертне заключення ефективності моделі та методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти за 100-бальною шкалою експертами-практиками оцінено в 86 балів.

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

Монографії

1. **Сидоренко Т.М.** Сучасний стан та перспективи формування професійної компетентності майбутніх фахівців із документознавства та інформаційної діяльності. *Moderní aspekty vědy: XX. Díl mezinárodní kolektivní monografie*. Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. С. 262–304.

Статті у наукових фахових виданнях України

2. **Сидоренко Т.М., Бугаєць Н. О.** Електронні тести оцінювання успішності як засіб підвищення ефективності навчального процесу. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2009. № 6. С. 28-30.

3. **Сидоренко Т.М., Петькун С.М., Новак О.М.** Дистанційна освіта: проблеми та перспективи. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 35. С. 45-48.

4. **Сидоренко Т.М.** Академічна доброчесність як складова наукової етики та освітнього процесу у вищій школі. *Перспективи та інновації науки*. Серія «Педагогіка». 2022. № 7(12). С. 390-405.

5. **Сидоренко Т.М.** Розроблення програми досліджень професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 14(28). Серія «Педагогіка». С. 459–468.

6. **Сидоренко Т.М.** Методичний організатор педагогічного дослідження теоретичних аспектів формування комунікативної культури фахівців сфери діловодства. *Молодь і ринок*. 2023. № 11–12 (219–220). С.81-87.

7. **Сидоренко Т.М.** Методологічний аналіз практики професійної підготовки та розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2023. Випуск 17. С.177-185.

8. **Сидоренко Т.М.** Актуальність системного аналізу перспектив розвитку інформаційної діяльності у системі неперервної освіти. *Актуальні питання у сучасній науці*. (Серія «Педагогіка»). 2024. № 1(19). С.735-745.

9. **Сидоренко Т.М.** Контент-аналіз досвіду формування інформаційної культури фахівців сфери діловодства в Україні. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. Випуск 7. С.78-82.

10. **Сидоренко Т.М.** Системний аналіз функціональних особливостей інформаційно-аналітичної системи професійного розвитку комунікативної культури документопорядників. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури*. № 3(175), С. 163-167.

11. **Сидоренко Т.М.** Міжнародний досвід формування комунікативної культури фахівців із діловодства та його адаптація в Україні. *Академічні візії*. 2024. Випуск 29. С. 1-12.

Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних

12. Isaikina O., Dybkova L., Yaremenko S., Mashkova I., **Sydorenko T.**, Ovsienko A. Information resources and features of communicative interaction in the modern information space of Ukraine = Інформаційні ресурси та особливості комунікативної взаємодії в сучасному інформаційному просторі України. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 2022. Т. 12. Vol. 1, Spec. Issue XXVII. pp. 47-53. (Web of Science).

13. Kravchenko O., Vakaliuk I., Kuzmych O., Pereverten N. **Sydorenko T.** The conceptosphere of «slang» in the discourse of youth internet communication in English and Chinese = Концептосфера «сленгу» в дискурсі молодіжного інтернет-спілкування англійською та китайською мовами. *Apuntes Universitarios*. 2022. T. 12 Vol. 4. pp.414–433. (Web of Science).
14. Kostusiak N., Navalna M., Skliarenko O., Masytska T., **Sydorenko T.**, Prymachok O., Holoiukh L. Expression of negation in media texts during the russian-Ukrainian war = Вираження заперечення в медіатекстах періоду російсько-української війни.. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 2023. T. 13. Vol. 1, Spec. Issue. pp. 123-131. (Web of Science).
15. **Sydorenko T.** Critical evaluation of modern strategies and methods of formation of communicative competency in the system of continuing education of document managers = Критична оцінка сучасних стратегій і методів формування комунікативної компетентності в системі неперервної освіти документознавців. *Futurity of Social Sciences*. 2023. Vol. 1. № 1. pp.65–92.
16. Ridei N., Tytova N., **Sydorenko T.**, Tsymbal S., Liashenko M. Changes in the semantic profile to evaluate the quality and safety of life = Зміни семантичного профілю для оцінки якості та безпеки життя. *Amazonia Investiga*. 2023. 12(71). pp.242-251. (Web of Science).
17. Ridei N., Tytova N., Kanova L., **Sydorenko T.**, Romanenko N. Methodology of Scientific Knowledge of Educational Axiology of Europeanisation = Методологія наукового пізнання освітньої аксіології європеїзації. *Journal of Education, Technology and Computer Science*. 2023. № 4(34). pp. 9–18. (Index Copernicus).
18. **Sydorenko T.** Promoting the communication culture of society through information technology platforms = Сприяння забезпеченню комунікативної культури суспільства засобами інформаційно-технологічних платформ. *Paradigm of knowledge*. 2023. № 3(57). pp. 151-168.
19. **Sydorenko T.** Multidimensional vectorization of the communicative culture formation of future office management specialists using copywriting = Поліаспектність векторизації формування комунікативної культури майбутніх фахівців сфери діловодства засобами копірайтингу. *Paradigm of knowledge*. 2024. № 1(59). pp. 117-128.
20. Ridei N., Tytova N., Khodunova V., **Sydorenko T.**, Voronova G., Communication strategies in the management of socio-cultural activities: analysis and optimization of the impact of globalization on regional development in Ukraine = Комунікаційні стратегії в менеджменті соціокультурної діяльності: аналіз та оптимізація впливу глобалізації на регіональний розвиток в Україні. *Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. T.1 № 54 pp. 509-524. (Web of Science, категорія A).
21. Ohrynychuk O., **Sydorenko T.**, Luzhanytsia O., Golub I., Onipko Z. Incorporating contemporary technologies into higher education pedagogy: Exploring mastery and innovative implementation = Впровадження сучасних технологій у педагогіку вищої освіти: дослідження майстерності та інноваційного впровадження. *Multidisciplinary Reviews*. 2024. 7, spe0014.
22. Bulakh T., Karpenko O., Martiukhyna K., Mazhnyk L., **Sydorenko T.** Publishing Podcasts: An Analysis of the Innovative Component of the Ukrainian Market = Основні види реклами підкастів: зарубіжний та український досвід. *Amazonia Investiga*, 2024. 13(82), pp. 298–307. (Web of Science).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

23. **Сидоренко Т. М.** Сучасна документознавча термінологія: семантико-словотвірний аспект. *Інформаційно-документаційна освіта: проблеми та перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Київ: Державний університет

телекомунікацій, 29-30 листопада 2018 р., м. Київ / Укладачі: С.М. Петькун, Л. Г. Стороженко, О.М. Шеремета. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2018. С. 46–48.

24. **Сидоренко Т. М.** Ознаки та функції PR-текстів у сучасному інформаційному просторі. *Інформаційно-документаційна освіта: проблеми та перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ: Державний університет телекомунікацій. 28-29 листопада 2019 р., м. Київ / Укладачі: С.М. Петькун, О.М. Шеремета, С.А. Яременко. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2019. С.94–100.

25. **Сидоренко Т. М.,** Мандрик П. П. Інформаційна освіта в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Інформація та соціальні комунікації сучасного світу: тренди глобалізації*: збірник матеріалів міжнародного круглого столу. 12 травня 2021 р., м. Київ / укладачі О. М. Шеремета, Н. А. Дубовик. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2021. С. 54-57.

26. **Сидоренко Т. М.** Особливості творення сучасних неймів: структурно-словотвірний аспект. *Арватівські читання – 2022*: збірник тез доповідей Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції, 20 травня 2022 року / упоряд. Н. І. Бойко, О. М. Петрик. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2022. С. 80 – 83.

27. **Сидоренко Т.М.** Розвиток професійної комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти. *Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Vin Smart Eco»*. Вип. №3(36). 18–20 травня, 2023, м. Вінниця. С.328–332.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

28. **Сидоренко Т.,** Хомич В. Жанр листа в епістолярній спадщині Олександра Довженка. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2011. № 9. С. 22-24.

29. **Сидоренко Т. М.** Лексико-граматичні й контекстні засоби вираження фази завершення дії в сучасній українській мові. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови*. 2014. Вип. 11. С. 148-152.

30. **Сидоренко Т.М.** Проблема лінгвокатегорії фазовості в науковій літературі. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Філологічні науки*. 2012. Кн. 2. С. 16-18.

31. Хомич В. І., **Сидоренко Т.М.** Транспозиційні переходи синтаксеми «фраєн + Ngen» з вихідною семою дистантного вихідного пункту руху. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Філологічні науки*. 2010. Кн. 2. С. 59-62.

32. **Сидоренко Т. М.,** Хоменюк А. М. Словотвірно-структурні особливості української фізико-технічної термінології [Електронний ресурс] *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Філологічні науки*. 2010. Кн. 2. С. 71-72.

33. **Сидоренко Т. М.** Система фазових значень дієслова з префіксом від- (віді-, од-, оді-) [Електронний ресурс]. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Філологічні науки*. 2011. Кн. 2. С. 69-71.

34. **Сидоренко Т. М.** Проблема лінгвокатегорії фазовості в науковій літературі [Електронний ресурс]. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер. : Філологічні науки*. 2012. Кн. 2. С. 16-18.

35. **Сидоренко Т. М.,** Стороженко Л. Г. Структуризація тексту: навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2018. 132 с.

36. **Сидоренко Т. М.**, Стороженко Л. Г., Петькун С. М. Ділові комунікації: методичні рекомендації до виконання практичних робіт для студентів I курсу, спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Київ: ДУТ, 2018 31 с.
37. **Сидоренко Т. М.**, Климова К. І., Дубовик Н. А. Робоча програма переддипломної практики для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Київ: ДУТ, 2021. 39 с.
38. **Сидоренко Т. М.**, Климова К. І., Дубовик Н. А. Робоча програма науково-дослідницької практики для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», галузі знань 02 «Культура і мистецтво». Київ: ДУТ, 13с.
39. **Сидоренко Т. М.**, Климова К. І., Дубовик Н. А. Робоча програма науково-педагогічної практики для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Київ: ДУТ, 2021. 32 с.
40. **Сидоренко Т. М.**, Палажченко О. Є. Поняття та сутність інформаційної грамотності. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2021. № 2(36). С. 89–96.
41. **Сидоренко Т. М.** Консолідація інформації як основа розвитку інформаційного суспільства XXI століття. *Соціум. Документ. Комунікація*. Серія «Історичні науки». 2021. № 12. С. 270-294.
42. **Сидоренко Т. М.** Міжнародне співробітництво у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2022. № 1-2. С. 54–60.
43. **Сидоренко Т. М.** Формування комунікативної культури фахівців сфери діловодства в сучасних економічних умовах. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2023. № 1-2. С. 71–75.

АНОТАЦІЯ

Сидоренко Т. М. Професійний розвиток комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Київ, 2025.

У дисертації сформульовано й науково обґрунтовано теоретичні й методичні засади професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти. Розроблено й обґрунтовано концепцію дослідження й впровадження розроблених – складної системи професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти, моделі складної системи та методики організації професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти з воркшопом «Я-стратегія професійного розвитку комунікативної культури» для ефективної освітньої політики якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм організації за цільовим призначенням професійної підготовки та розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти. Сформульовано авторські дефініції «професійний розвиток», «комунікативна культура фахівців», «ділове ком'юніті», «методологія формування комунікативної культури» та «складові архітектури ієрархії методології формування комунікативної культури»; уточнено і сформульовано поняття «складна система професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства», «система неперервної освіти», «неперервне навчання впродовж

життя як система і процес розвитку», «ділова та комунікативна культура», «комунікаційний менеджмент». Обґрунтовано та розроблено програму дослідження та критеріальний апарат оцінювання рівнів професійної розвиненості комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти. Розкрито та конкретизовано мультимодуси справочинства/документовпорядження/діловодства системи неперервної освіти (освітньо-наукових систем ЗВО) у багатоаспектному феномені – організації публічного управління та адміністрування на принципах транспарентності, партисипатії та сталого розвитку; раціональності ресурсного забезпечення освітнього процесу; соціальної та академічної мобільності у процесі здобуття освіти, профорієнтації, перекваліфікації, підвищення кваліфікації та стажування; імплементації правових і соціальних гарантій у інтеграції освітнього та наукового простору; безпековості соціокультурних форм організації ЗВО; безбар'єрності; здоров'язбереження і психосоціальної підтримки; виокремлено семантичне призначення кваліфікаційних груп фахівців сфери діловодства; комплекс чинників, які впливають на потенціал методології формування та професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти; методологічні проблеми формування та професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти. Обґрунтовано та удосконалено зміст, структуру освітніх програм професійної підготовки та розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти. Розвитку набули теорія і методика професійного розвитку комунікативної культури фахівців сфери діловодства у системі неперервної освіти.

Ключові слова: професійний розвиток, професійний розвиток фахівців, комунікативна культура, фахівці сфери діловодства, система, система неперервної освіти, складна система, воркиоп, методологія, методологічні аспекти, методологія формування комунікативної культури, методологічні проблеми і чинники, практика підготовки й розвитку комунікативної культури, класифікація системоутворюючих факторів, класифікаційні ознаки системи, системний аналіз.

ABSTRACT

Sydorenko T.M. Professional development of communicative culture for records management specialists in the system of continuous education – Manuscript.

A thesis for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 – theory and methods of professional education, Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, 2025.

The thesis formulates and provides scientific substantiation for theoretical and methodological foundations of professional development of communicative culture for records management specialists in the system of continuous education. The purpose of the research is to substantiate and improve theoretical and methodological foundations, as well as to conduct an experimental verification of the complicated system and methodology of organizing professional development of communicative culture for records management specialists in the system of continuous education.

The concept of the research has been developed and substantiated, which is based on the foundation of system-forming constructs – fundamentalism of axiomatic theory and rational compromise of practical goals for development; the epistemological construct; the construct of academic cosmopolitanism; the ontological construct; the construct of non-conformism; the construct of futuristic axiogenesis; and the construct of noospherism.

The complicated system of professional development of communicative culture for future record management specialists in the system of continuous education has been developed, substantiated

and verified, as an integral unity of components within the five blocks and components of their subsystems (target-based multimodal; social and demand-based; the triad of systemic continuous organization – research work, continuous education, specialists’ professional development; conceptual-methodological in concepts; organizational-methodological with a methodological organizer and the methodology to organize professional development of communicative culture of future records management specialists in the system of continuous education, given in the three aspects of methods – research, methods and forms of organization, methods and forms of teaching, provision of means of technical regulation and informational-technological support – ISO standards for the three blocks of the structural-logical organization; software for programs and platforms within problem-integrated modules “Educational policy for life quality and life safety,” “Global education for democratic culture,” “Academic ethics and integrity” and “Informational and communicative management” for continuous training and professional development of education applicants pursuing Bachelor’s and Master’s degrees, organization of content supply for the workshop “Personal-based strategy of professional development of communicative culture”; result-based – the metrics for report assessment – categorical apparatus (of research works, the system of continuous education and professional development) in the triad of informational-analytical, and network-based organization of professional development of communicative culture for records management specialists.

The author’s definitions for the following terms have been formulated: “professional development,” “specialists’ communicative culture,” “methodology of forming communicative culture” and “architectural components of the hierarchy of forming communicative culture”; the following terms have been clarified and formulated: “complicated system of professional development of communicative culture for records management specialists,” “system of continuous education,” “continuous lifelong learning as the system and process of development,” “business culture and communicative culture,” “communicative management.” The program to study, and the set of criteria to assess the levels of professional development of communicative culture of records management specialists in the system of continuous education have been substantiated and designed.

The thesis has revealed and concretized the multimodi of record keeping/document management/records management within the system of continuous education (educational and scientific systems of HEIs) in the multi-aspect phenomenon – organization of public administration and administration based on principles of transparency, participation and sustainable development; rationality in resource support for the educational process; social and academic mobility in pursuit of higher education, vocational guidance, retraining, advanced vocational training and traineeship; implementation of legal and social guarantees into integration of space; safeness of sociocultural forms of organizing HEIs; inclusiveness; health preservation and psychological-social support; the author singles out the semantic purpose of qualifying groups for records management specialists; the complex of factors affecting the potential of methodology for shaping and professional development of communicative culture for records management specialists in the system of continuous education; methodological problems of shaping and professional development of communicative culture for record management specialists in the system of continuous education. The contents, structure of educational programs of professional training and development of communicative culture for records management specialists in the system of continuous education have been substantiated and improved. The theory and methodology of professional development of communicative culture for records management specialists in the system of continuous education have been further elaborated on.

Key words: *professional development, professional development of specialists, communicative culture, records management specialists, system, system of continuous education, complicated system,*

workshop, methodology, methodological aspects, methodology of forming communicative culture, methodological problems and factors, practice of shaping and developing communicative culture, classification of system-forming factors, classification features of a system, system analysis.